

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Realizováno v rámci projektu:
Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na
kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy

Registrační číslo: CZ.1.07/1.3.13/02.0040

KYBERŠIKANA

KYBERNETICKÁ ŠIKANA

(studie)

Mgr. Veronika Krejčí

Olomouc, 2010

ISBN 978-80-254-7791-5

Obsah

Kyberšikana – kybernetická šikana.....	3
1. Co je kyberšikana?	3
2. Aspekty napomáhající šíření kyberšikany	5
3. Posun od tradiční šikany ke kyberšikaně.....	11
4. Specifické projevy kyberšikany	15
5. Případy kyberšikany (skutečné kauzy)	18
6. Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit kyberútokům?	18
7. Kde hledat pomoc?	18
8. Kyberšikana a škola.....	18
9. Kyberšikana a zákony.....	18
O autorovi	18

Kyberšikana – kybernetická šikana

1. Co je kyberšikana?

V poslední době nastal opravdový boom v oblasti informačních komunikačních technologií. Tyto technologie nám nabízí obrovské možnosti a podstatně ulehčují náš život. Ovšem je třeba si uvědomit, že s sebou přináší také četná rizika. Technologie se totiž mohou stát mocnou zbraní, kterou může někdo obrátit proti nám. Jedním z rizik, které nám hrozí, je kybernetická šikana, tzv. kyberšikana.

Termínem kyberšikana (*cyberbullying*) označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), **jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.** Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočníka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočníkem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočníka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem či osobami, které se do kyberšikany zapojují později.¹

Kyberšikana úzce souvisí s šikanou. Zatímco klasická šikana se může projevovat jak fyzickými útoky tak útoky psychickými, kyberšikana se odehrává pouze v psychické rovině, je tedy druhem psychické šikany. Kyberšikana se projevuje především ponižováním, nadáváním, urážením, zastrašováním, vyhrožováním, vydíráním, obtěžováním a pronásledováním oběti - což jsou typické projevy psychické šikany. Útoky se však odehrávají ve virtuálním prostředí, které díky svým specifickým možnostem posouvá důsledky takového jednání mnohem dál. Útoky mohou být intenzivnější, dlouhodobější, uživatelé ICT mohou z utrpení oběti dokonce udělat masovou zábavu. Trauma způsobené oběti z tohoto pohledu může být nepředstavitelné. Je již známá řada kauz, kdy oběti tento extrémní tlak dohnal až k psychickému zhroucení, jež v některých případech dokonce skončilo sebevraždou.

¹ Krejčí, V. E-Bezpečí, 2010. Online na <http://www.e-bezpeci.cz>.

1.1 Další definice kyberšikany

Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií. (*Quing Li, 2004*)

Kyberšikana (cyberbullying) bývá definována jako trýznění, hrozby, obtěžování, ponižování, ztrapňování nebo jiné útoky mezi mladistvými pomocí internetu, interaktivních a digitálních technologií nebo mobilních telefonů. Má stejné charakteristiky jako nepřímé tradiční šikanování: stává se opakovaně, zahrnuje psychické násilí a je záměrná. (*Dehue a kol., 2008*)

Kyberšikana zahrnuje online obtěžování, agresivní chování, ubližování, napadání, očerňování, krádež identity, vyloučení, zveřejňování cizích tajemství, aktivity související s hackerstvím (krádeže informací, prolomení účtu, poškozování webových stránek, profilů atd.). (*Willard, N., 2006*)

Kyberšikana (též kybernetická šikana, počítačová šikana či cyberbullying) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně. Řada jejích projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Její nejobvyklejší projevy představuje zasílání obtěžujících, urážejících či útočných e-mailů a SMS, vytváření stránek a blogů dehonestujících ostatní, popřípadě může kyberšikana sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrání scény na mobilní telefon a jejího následného rozeslání známým dotyčného, popřípadě vystavení na internetu. Zejména poslední varianta šikany může být extrémně nebezpečná – pokud se spojí s nějakou velmi ponižující situací, takovéto zveřejnění ponižujících materiálů pro obrovské množství lidí (které nejde vzít zpět) mnohonásobně zvyšuje utrpení a trauma oběti, což na ni může mít extrémně neblahý dopad. (*Wikipedia*)

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení² definuje, že šikana se může nově realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

V zahraniční literatuře kyberšikanu označují také termíny electronic bullying, electronic harassment, e-bullying, SMS bullying, mobile bullying, online bullying, digital bullying, nebo Internet bullying.

Termín cyberbullying - kyberšikana označuje případy, kdy je dítě či dospívající, tedy nezletilý jedinec, jak na straně oběti, tak agresora, nebo byl útok mladistvým alespoň iniciován. V případě zahrnutí dospělých se používají termíny cyber-harassment (kyber-obtěžování) nebo cyberstalking (kyberpronásledování). (*Aftab, P.*)

² Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky. MŠMT.

Online na: <http://www.msmt.cz/pro-novinare/metodicky-pokyn-k-prevenci-a-reseni-sikanovani-mezi-zaky>.
Cit. 27. 6. 2010.

2. Aspekty napomáhající šíření kyberšikany

Kyberšikana se stává fenoménem dnešní doby. Téměř každý týden se v médiích objeví nová kauza, závažnost projevů roste. V rychlosti rozšiřování a variabilitě kyberšikany předčí málokteré sociálně patologické chování.

Co se skrývá za tímto rychlým rozvojem kyberšikany? Co napomáhá jejímu šíření?

Důvodů je celá řada, proto se věnujme jen těm nejpodstatnějším:

- § **Pro útočníka je útok snadný.**
- § **Chování lidí ve virtuálním prostředí.**
- § **Velké množství lidí ve virtuálním světě.**
- § **Rychlý rozvoj technologií a nedostatečná prevence.**
- § **Posun hranic ve vzájemné interakci.**

2.1 Pro útočníka je útok snadný

§ Díky anonymitě je u útočníka potlačen strach z dopadení a jeho identifikace je ztížena.

Ve virtuálním prostředí vystupují útočníci často pod přezdívkou (tzv. nickem), používají pro oběť neznámou e-mailovou adresu, telefonní číslo atd. Anonymita v útočnicích vzbuzuje dojem nepolapitelnosti, posiluje agresorovu odvahu zkoušet drsnější metody a formy útoků a potažmo vůbec útoky podnikat. Agresor může velmi snadno vytvářet nové a nové identity, může udávat jiný věk, jiné pohlaví, jiné povolání a záměrně tak manipulovat s těmi, se kterými komunikuje. To vše samozřejmě značně ztěžuje jeho identifikaci. Útočník se navíc může snažit „zametat za sebou stopy“ také v reálném světě - k útokům použije např. veřejně přístupný internet (ve škole, v internetové kavárně...) či neregistrovanou SIM kartu. Bez specifických znalostí má proto oběť jen malou šanci přijít na to, jaká je skutečná identita útočníka.

Ačkoliv mnoha uživatelům připadá anonymita reálná, je pouze zdánlivá. Totožnost útočníků lze ve většině případů odhalit s využitím vhodných technologií (např. sledováním IP adres, proxy serverů nebo paketů). V kyberprostoru po sobě zanecháváme množství „kyberotisků“, datových stop, které se dají vysledovat. Přesto bývá obecně velmi obtížné útočníka vystopovat. Ne vždy také může oběť spoléhat na pomoc orgánů činných v trestním řízení, jako je policie. Vzhledem k tomu, že mnohé z projevů kyberšikany český právní systém neřeší, nemá často ani policie v rukou pádnější nástroje k tomu, aby mohla zasáhnout. Při zjišťování totožnosti útočníka ale v některých případech napomáhá to, co již bylo naznačeno

výše – kyberšikana se mnohdy prolíná s tradiční šikanou, původce/oběti tradiční šikany jsou často původci/obětmi také kyberšikany. Pokud je tedy dítě vystaveno útokům jak ve virtuálním prostředí tak v reálném světě, je pravděpodobné, že se bude jednat o stejného pachatele. To potvrzuje i výzkum projektu Minimalizace šikany (MiŠ, 2010)³, který zjistil, že 78 % obětí znalo nebo zjistilo totožnost útočnicka, neboť 51 % agresorů bylo ze stejné třídy jako oběť a dalších 27 % útočníků bylo z jiné třídy stejné školy jako oběť.

§ Lehce dostupné nástroje.

Informační a komunikační technologie, pomocí jejichž služeb se kyberšikana šíří (především mobilní telefony a internet) jsou velmi rozšířené (tab. 1) a lehce dostupné (cenově i místně). Podle výzkumu projektu Minimalizace šikany (MiŠ, 2010)⁴ vlastní mobilní telefon 84 % dětí navštěvujících 3.-9. ročník ZŠ (66% ve věku 8-10 let, 96 % ve věku 14-15 let), k internetu má přístup 91 % dětí stejné věkové kategorie, 44 % dětí má počítač ve svém pokoji (63 % dětí v 8. a 9. třídě).

Tab. 1 - Zastoupení ICT v českých domácnostech za sledovaná období⁵

Zastoupení ICT v českých domácnostech	1996	2000	2005	2008	2009
Počet účastníků veřejných mobilních sítí na 100 obyvatel (zdroj Český telekomunikační úřad)	1,9	42,3	114,9	132,0	-
Počet domácností s mobilním telefonem (v %)	-	30,0	81,2	92,4	-
Počet domácností s pevnou telefonní linkou (v %)	-	76,3	55,2	31,1	-
Počet osobních počítačů na 100 domácností	8,5	21,4	41,9	63,9	-
Počet domácností s osobním počítačem (v %)	-	-	30,0	47,7	54,2
Počet domácností s připojením k internetu (v %)	-	-	19,1	41,7	49,2

§ ICT umožňují útočnickovi snadný přístup k oběti.

Díky rozšíření informačních a komunikačních technologií (především internetu a mobilních sítí GSM) je velké množství lidí vzájemně propojeno. Útočnick může provést útok na kohokoliv, kdykoliv a kdekoliv. Pokud oběť ICT používá, je pro útočnicka jednoduché na oběť zaútočit. Stačí, když bude mít oběť zapnutý mobil nebo bude online (např. na chatu, e-mailu, sociální sítí, nebo na instant messengeru). Útok může následovat dokonce i v případě, že se oběť od těchto služeb odpojí (útočnick např. vytvoří dehonestující webovou stránku,

³ Projekt Minimalizace šikany. Online na:

http://www.minimalizacesikany.cz/images/stories/vyzkum2010/vyzkum_tiskovka_presskit.doc. Cit. 14. 5. 2010.

⁴ Tamtéž

⁵ Statistická ročenka ČR 2009. Praha: Český statistický úřad, 2009. Online na:

<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/0001-09-2009-1300>. Cit. 22. 4. 2010.

kteřou může vidět značné množství lidí z okolí oběti, a ačkoliv oběť sama o existenci stránky nemusí mít ponětí, lidé v jejím okolí se jí mohou za obsah zveřejněný na této stránce vysmívat nebo jí mohou ponižovat).

2.2 Chování lidí ve virtuálním světě je riskantní

Je bohužel smutným faktem, že mnoho případů kyberšikany by se nestalo, kdyby se oběti těchto případů alespoň minimálním způsobem chránily. Zatímco v reálném životě si již od dětství pěstujeme obranné mechanismy v podobě zábran, studu atd. a před různými nástrahami jsme opakovaně varováni rodiči, učiteli, někdy i médií (např. komunikace s neznámými lidmi), informovanost o virtuálních rizicích je minimální (často se omezuje pouze na ochranu počítače před viry).

§ Důvěřivost a otevřenost ve virtuální komunikaci.

Pro mnohé uživatele se virtuální svět stává únikem před realitou, prostorem, kde se ukrývají před problémy. Virtuální realitu vnímají jako skvělé místo, kde se mohou bavit, plnit si své sny, kde mohou být takoví, jací chtějí být, kde si mohou vybudovat život podle svých představ. Lidé do virtuálního prostředí a virtuální komunikace vstupují s velkou důvěrou. Necháávají se ukolébat zdánlivou anonymitou prostředí - ta je svádí k tomu, aby se chovali méně opatrně než v reálném světě - jsou odvážnější v

komunikaci, probírají citlivá témata (své problémy, sexualitu atd.), komunikují bez zábran. Tento fenomén provázející virtuální komunikaci je označován termínem *disinhibice*⁶ – což je ztráta zábran v prostředí internetu.

§ Přenášení pravidel z reálného světa do světa virtuálního nefunguje.

Virtuální komunikace se od reálné komunikace tváří v tvář velmi liší - používá jiné prostředky, má jiná pravidla. Zatímco v reálné komunikaci se člověk s přibývajícím zkušenostmi zlepšuje ve schopnosti vnímat různé nuance řeči, díky nimž dokáže odhadnout pravdu a lež, vnímá nadsázku, slovní humor apod., ve virtuální komunikaci je to díky absenci kontextových vodítek (jako je např. nonverbální komunikace, tón hlasu, rychlost řeči apod.) značně obtížné. Pro útočníka je tedy virtuální komunikace používající složitá kódování ideálním nástrojem k různým manipulacím.

Video: *Facebook v reálném životě*

<http://www.videacesky.cz/parodie-parody-youtube/facebook-v-realnem-zivote>

<http://www.youtube.com/watch?v=22gUYhzG3iI>

§ Riskantní sdílení.

Mezi jednoznačně rizikové chování patří také sdílení osobních údajů, fotografií a videozáznamů. Toto sdílení se někdy děje bez vědomí majitelů těchto informací nebo materiálů. Uživatelé totiž jen zřídka čtou smluvní podmínky služeb, které používají. Často proto netuší, co všechno svým neuvážlivým souhlasem správci služby umožnili.

Lidé si jen málo uvědomují, že publikovanou informací je obtížné z internetu odstranit (např. správce sociální sítě může odstranit ponižující fotografii z konkrétní stránky, ale nemůže ji

⁶ Willard, N. I Can't See You – You Can't See Me. Center for Safe and Responsible Use of the Internet, 2004. Online na: <http://www.cyberbully.org/cyberbully/docs/disinhibition.pdf>. Cit. 22. 4. 2010.

odstranit z počítačů uživatelů, kteří si fotografii stáhli – tito uživatelé ji mohou dále nekontrolovatelně rozšiřovat). Časté sdílení citlivých informací, fotografií a videozáznamů také nasvědčuje, že si uživatelé příliš nevnímají rizika, jež představuje zneužití těchto materiálů (např. k vydírání, manipulování, ponižování atd.).

2.3 Velké množství lidí ve virtuálním světě

§ Používání ICT je vnímáno jako nutnost.

Informační a komunikační technologie už několik let zažívají opravdový boom. Setkáme se s nimi všude, prostoupily všechny oblasti lidské činnosti. Pro mnoho lidí jsou nezbytnou součástí života – potřebují je prakticky denně, ať už k práci, studiu či v osobním životě. Používání informačních a komunikačních technologií se stává běžným standardem. ICT se rozšiřují nebývalou rychlostí. Zajímavé jsou např. výsledky britského výzkumu, v němž respondenti zvolili sociální síť Facebook dokonce vynálezem desetiletí. ICT přitom tento výzkum doslova ovládly, jak ukazuje následující tabulka (tab. 2)

Video: *Online prostor*

<http://www.videacesky.cz/ostatni-zabavna-vida/revoluce-socialnich-medii>

http://www.youtube.com/watch?v=5PlofmoUu8s&feature=player_embedded

ICT přinášejí nejen užitek, ale stávají se také určitou módou a trendy „záležitostí“. Výrobci se předhánějí v nových službách či designech mobilních telefonů, v reklamách nám vnucují představu, že náš mobilní telefon vypovídá o tom, kdo jsme. Být součástí internetových sociálních skupin je v určitých kruzích také nezbytností. Těmto módním trendům podléhají díky nedostatečně rozvinutému kritickému myšlení, menším zkušenostem a větší submisivitě především děti a mládež. Činí jim obtížné odolat tlaku, který je na ně vyvíjen médii a mediálními stereotypy, zejména když tento tlak často ani nevnímají. Navíc jsou vystaveni náporu také ze strany vrstevníků. Být jiný, vyčlenit se z kolektivu a jít tzv. proti proudu je velmi obtížné, nejen pro děti... Ve snaze nevyčnívat a být „in“ se tak někdy stávají nedobrovolnými uživateli ICT. Možnost, že se setkají s kyberšikanou či jinou nebezpečnou komunikační praktikou, tak vzrůstá.

Tab. 2 - Desítku vynálezů desetiletí podle britského výzkumu

Vynálezy desetiletí	
1. Facebook (73 %)	6. iPod (43 %)
2. iPhone (62 %)	7. YouTube (39 %)
3. Twitter (58 %)	8. HD televize (30 %)
4. MP3 (51 %)	9. Narovnávač vlasů (23 %)
5. Satelitní navigace (46 %)	10. 3D filmy (19 %)

§ Závislostní chování na virtuálním prostředí.

Virtuální realita nám nabízí ohromné možnosti – dovolí nám plnit si přání, změnit sama sebe i svůj život k obrazu svému. Někteří lidé se v tomto prostředí cítí lépe než ve skutečném světě. Vtělí se do svého virtuálního já (alter ego, avatar), zatímco o vazby na realitu ztratí zájem. Tito lidé si pak na virtuální realitu velmi rychle vypěstují závislostní chování.

Poznámka:

Toto dokumentuje tragický případ z Jižní Koreje. Poté, co mladí manželé (41 a 25 let) přišli o práci, utekli před svými problémy do virtuálního světa. O skutečný svět ztratili zájem. V rámci počítačové hry, které doslova propadli, vychovávali své virtuální dítě, zatímco jejich skutečné tříměsíční dítě zemřelo hlady. Pitva prokázala, že dítě krmili jen jednou denně.⁷

Virtuální komunikace se může negativním způsobem podílet také na reálné interakci lidí. Značně totiž nabourává představu o tom, jak probíhá komunikace mezi lidmi, jak se vytváří mezilidské vztahy a řeší problémy. Ve virtuálním světě je velmi jednoduché se s někým se seznámit, komunikovat s ním tak dlouho, jak chci a o čem chci, a v případě problémů komunikaci bez následků ukončit. Ve skutečném světě to tak jednoduše nefunguje, vše je otázkou kompromisů. Pokud se jedinec naučí jen tento snadný model virtuální komunikace, ve skutečném světě s ním pravděpodobně nevystačí. Zklamání z nevydařených reálných vztahů ho může opět dovést k počítači, kde si tyto nezdary může kompenzovat.

Technologie mnohdy vyvolávají skutečnou psychickou závislost na virtuálním prostředí. Po opuštění virtuální reality tito lidé zažívají abstinenční příznaky.

Skupina lidí závislých na virtuálním světě je potenciálně rizikovou skupinou, neboť jsou podle výzkumů nejvíce ohroženi kyberšikanou a dalšími nebezpečnými komunikačními jevy. Je to jednak proto, že v tomto prostoru tráví mnohem víc času, tudíž je větší pravděpodobnost, že se s útočníkem setkají, a za druhé proto, že virtuální realita se pro ně brzy stává vším a dopady plynoucí z kyberútoku jsou z tohoto pohledu pro ně mnohem zničující. Souvislostí mezi uživateli sociálních sítí a oběťmi kyberšikan se zabývaly také některé výzkumy - např. podle výzkumu Amandy Lenhart z roku 2007 se stalo obětí kyberšikan 39 % uživatelů sociálních sítí ve srovnání s 22 % obětí, které sociální síť nepoužívají⁸.

§ Množství diváků a sekundárních útočníků.

Diskriminující materiály (zprávy, pořízené záznamy, fotografie apod.) se dají velmi jednoduše rozesílat dalším lidem. Tito lidé pak sehrávají jak roli diváků, tak šířitelů kyberšikan - ať už vědomých či nevědomých (neví nebo nepochopí, že např. zábavný videozáznam, který jim někdo poslal nebo jej našli na internetu, je výsledkem kyberšikan, a tak ho rozesílají dál). Stávají se tedy sekundárními útočníky. Původní agresor tak dosáhne mnohonásobného útoku, aniž by oběť musel opakovaně napadat. Stačí, když citlivé materiály rozešle mobilním telefonem nebo je publikuje na internetu, a o jejich šíření se pak postarají jiní. Je velmi důležité uvědomit si, že pokud nějaký materiál zveřejníme, často jej nemůžeme smazat nebo odstranit a ztrácíme kontrolu nad tím, co se s ním stane dál. Nijak nemůžeme zastavit jeho šíření a nedokáže to ani útočník.

Početnost diváků i šířitelů kyberšikan může být značná - mohou to být stovky, tisíce i miliony lidí (viz např. kauza Star Wars Kid). Úměrně k počtu lidí tvořících diváky nebo šířitele kyberšikan samozřejmě také roste intenzita útoku a stupňuje se dopad útoku na oběť.

⁷ Manželé kvůli závislosti na webu nechali umřít své dítě hlady. Novinky.cz. Online na: <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/193961-manzele-kvuli-zavislosti-na-webu-nechali-umrit-sve-dite-hlady.html>. Cit. 20. 5. 2010.

⁸ Lenhart, M. Cyberbullying and Online Teens (výzkum, 886 respondentů). Pew Internet & American Life Project, 2007. Online na: <http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2007/PIP%20Cyberbullying%20Memo.pdf.pdf>. Cit. 22. 4. 2010.

2.4 Rychlý rozvoj technologií a nedostatečná prevence

§ Nástroje vznikají rychleji než pravidla.

Na zrychlujícím se tempu šíření kyberšikany má samozřejmě svůj podíl také akcelerace vývoje technologií a jejich služeb, jež nabízí ideální prostředí pro potenciální šíření nebezpečných komunikačních praktik. To však samozřejmě neznamená, že na vývoji technologií je něco špatného. Záleží jen na nás, jak se k možnostem, které nám nabízejí, postavíme, zda je využijeme, či zneužijeme. Informační a komunikační technologie nejsou zbraně, jsou to nástroje. Nejsou ani dobré ani špatné. Záleží jen na lidech, k jakým činnostem je používají.

§ Nízká informovanost o rizicích ve společnosti a absence koncepce prevence.

Obecně platí, že schopnost přizpůsobovat se novým technologiím je bližší dětem než dospělým, neboť objevování je nedílnou součástí jejich života. Děti se s novinkami virtuálního světa seznamují rychleji než dospělí, kteří mají svůj čas vázaný na jiné aktivity a na ono objevování jim už tolik času a energie nezbyvá. Rodiče většinou nemají čas neustále zjišťovat, jaké nové služby virtuální prostředí poskytuje, jak fungují nebo jakými pravidly se řídí. O dané problematice tak mají méně informací než děti, což jim značně ztěžuje jejich pozici v oblasti prevence. O tom, co by se jejich dítěti ve virtuálním světě mohlo stát nebo jaký problém může způsobit, se tak mnohdy dovídají až ve chvíli, kdy tato situace opravdu nastane a oni jsou nuceni hledat řešení.

Nízká informovanost dětí, rodičů a učitelů o problematice nebezpečných komunikačních jevů má za následek rizikové chování dětí ve virtuálním prostředí, potažmo tedy počet obětí. Může ale také souviset s množstvím útočníků, kteří nejsou dostatečně seznámeni s důsledky svého jednání.

2.5 Posun hranic ve vzájemné interakci

To, že dnešní média negativně ovlivňují chování lidí, není nic nového. Otupují nás vůči násilí, likvidují intimitu, otevírají sexualitu, narušují soukromí lidí. V zájmu zvýšení sledovanosti nebo získání čtenářů - potažmo tedy v zájmu výdělku - často útočí na samu podstatu lidské důstojnosti.

V této atmosféře je samozřejmě velmi obtížné pěstovat u dětí etické normy. Zvláště když si uvědomíme, že právě televize v některých rodinách děti víceméně vychovává (rodiče jsou zaneprázdněni, tráví s dětmi málo času, proto děti hledají vzory a modely pro své chování jinde). Zatímco většina dospělých snad aspoň podvědomě chápe, že např. bojové scény ve filmu nebo agresivní slovní výpady politiků nejsou běžným standardem vzájemného chování, stejně tak jako pronásledování známých osobností a veřejné propírání jejich soukromých záležitostí, děti tyto modely často přijímají za své. Pak se samozřejmě nemůžeme divit, že se k sobě ani k dospělým nechovají s patřičnou úctou. Chovají se prostě podle vzorů, které mají k dispozici.

3. Posun od tradiční šikany ke kyberšikaně

Kyberšikana a tradiční šikana mají jednu věc společnou - jejich cílem je někomu ublížit nebo ubližovat – ať fyzicky či psychicky. Kyberšikana v mnoha případech dokonce začíná jako doprovodný jev tradiční šikany, jejich projevy se prolínají a doplňují – příkladem může být třeba nahrávání fyzického týrání spolužáka. Některé výzkumy (Dehue a kol.) také zaznamenaly statisticky významný vztah mezi tradičním šikanováním a kyberšikanováním, a to jak v roli obětí, tak útočníků.

Moderní technologie (internet, mobilní technologie) nám umožňují pohybovat se ve virtuálním světě, který se liší od reálného světa. Ve virtuálním světě mohou být lidé anonymní, mohou komunikovat, aniž by byli zatíženi společenskými rolemi, svými fyzickými nedostatky, psychickými bloky plynoucími z osobního kontaktu s

lidmi, mohou vzájemně komunikovat, i když nejsou fyzicky přítomni, a pokud s někým v kontaktu být nechtějí, mohou komunikaci snadno ukončit.

Tak, jako se liší virtuální svět od světa reálného, liší se i kyberšikana od klasické šikany.

Jaké jsou tedy hlavní rozdíly mezi kyberšikanou a tradiční šikanou?

3.1 Místo a čas útoku

Zatímco u tradiční šikany lze předpokládat, kdy a kde k útoku dojde (např. ve škole, na hřišti), s kyberšikanou se můžeme setkat **kdykoliv** a **kdekoliv**. Obětí útoku se můžeme stát vždy, když budeme připojeni k internetu nebo mobilní síti (GSM). V takovém případě se před kyberútokem nemáme kam schovat. Útočník si nás může najít třeba i o půlnoci v „bezpečí domova“.

3.2 Útočník

Jak již bylo dříve zmíněno, **pachatel kyberšikany může být anonymní**, skrytý za přezdívku nebo jiným neurčitým identifikátorem. Z této skutečnosti vyplývá většina rozdílů mezi pachateli kyberšikany a tradiční šikany.

Anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi – ať už jde o věk, pohlaví, sociální postavení, fyzické dispozice, početní převahu či například odvahu zaútočit. To jsou některé z aspektů, jejichž dominance nad možnostmi oběti umožňuje pachateli tradiční šikany provést účinný útok. Virtuální prostředí umožňuje provést útok i těm, kteří těmito možnostmi v dostatečné míře nedisponují. **Původcem kyberšikany se může stát každý, kdo má potřebné znalosti informačních a komunikačních technologií.** To koresponduje i s výsledky některých výzkumů (výzkum Univerzity Antverpy, 2005-2006), podle nichž **útočníci tráví více času na internetu**, a to **bez dohledu rodičů**, kteří se navíc příliš nezajímají o to, k čemu jejich děti internet používají.

Identifikace anonymního pachatele kyberšikany může být poměrně složitá. Avšak výzkum projektu Minimalizace šikany (MiŠ, 2010) ukázal, že v 78 % případů kyberšikany byla

totožnost útočnicka zjištěna. Tento výzkum dále uvádí, že 51% agresorů bylo ze stejné třídy jako oběť a 27 % útočníků bylo ze stejné školy jako oběť, ale z jiné třídy. Lze předpokládat, že **u dětí školního věku je kyberšikana především doplňkovým projevem k tradičnímu šikanování**, u kterého je totožnost pachatele známa. Tentýž pachatel k šikaně využívá další prostředky a těmi jsou v tomto případě informační a komunikační technologie (např. internet a mobilní telefony).

Poznámka:

Některé zahraniční výzkumy (Univerzita Antverpy (2005-2006), Li (2007), Dehue a kol. (2008)) udávají, že útočníky jsou častěji chlapci a oběťmi dívky. Tuto skutečnost však novější výzkum realizovaný projektem E-Bezpečí nepotvrdil, neboť rozdíly mezi pohlavími byl jak v roli obětí tak útočníků zanedbatelný. Tento posun může být způsoben větším zájmem dívek o ICT a následným vyrovnáním poměru pohlaví mezi uživateli ICT.

Útočníci kyberšikany se podle některých výše zmíněných výzkumů často stávají sami jejími oběťmi. Tato skutečnost však také není průkazná, neboť neodpovídá všem známým výzkumům (Dehue a kol. (2008) a E-Bezpečí (2009)).

3.3 Sekundární útočníci (diváci a šířitelé)

Množství diváků kyberšikany může být nepoměrně větší než počet přihlížejících u klasické šikany. V případě kyberšikany může být přihlížejícím v podstatě každý, kdo má přístup k internetu – tedy miliony lidí z celého světa.

Kromě diváků se do kyberšikany zapojují i tzv. šířitelé kyberšikany. Jsou to lidé, kteří dále rozesílají informace o kyberšikaně (např. posílají dalším lidem odkaz na stránky, kde se kyberšikana objevila), a tak se vědomě či nevědomě do kyberšikany sami zapojují. Obě tyto skupiny lidí jsou nezanedbatelnou součástí kyberútoků, neboť **mohou zmnohonásobit dopad útoku na oběť**. Tím vlastně poškozují oběť mnohem více než primární útočník - z tohoto pohledu se tedy stávají sekundárními útočníky.

3.4 Oběť

Stejně jako je tomu u původců kyberšikany ani u jejich obětí **nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti**. V elektronické komunikaci jsou výše zmíněné aspekty potlačeny a nemají takový význam, jako při komunikaci tváří v tvář. Zatímco oblíbený spolužák se stává obětí tradiční šikany jen zřídka, neboť má mnoho kamarádů, kteří jej chrání, ve virtuálním světě ho před útočnickou neochrání nikdo – ani nejlepší kamarád nemůže zabránit tomu, aby mu agresor nevyhrožoval (např. pomocí e-mailů nebo prostřednictvím chatu).

Některé výzkumy (Dehue a kol., 2008) poukazují na **souvislost mezi oběťmi klasické šikany a oběťmi kyberšikany** – z výzkumů vyplývá, že oběti tradiční šikany se často stávají také oběťmi kyberšikany, která je v této souvislosti posunem šikany o krok dál. Tyto děti lze považovat za zvláště ohroženou skupinu, neboť vzhledem ke svému slabému sociálnímu statutu mají obvykle velmi málo kamarádů, což často kompenzují navazováním rizikových vztahů na internetu. Na virtuálním prostředí se pak lehce mohou stát závislými. Vzhledem k tomu, že se soustředí mnohem více na budování virtuálních vztahů, útoky vycházející z tohoto prostředí jsou pro ně bolestnější než pro děti, které vztahy budují spíše v reálném světě.

Podle výzkumu Amandy Lenhart (2007) jsou oběťmi kyberšikanů 2× častěji uživatelé sociálních sítí (např. Facebook, MySpace nebo Libimseti) (39 %), než lidé, kteří sociální sítě nepoužívají (22 %). Tento výsledek není nijak překvapivý, neboť už samotný princip většiny sociálních sítí je založený na poměrně rizikových činnostech, jako jsou přílišná otevřenost při vytváření vztahů s cizími lidmi a sdílení osobních informací, fotografií a dalších velmi citlivých materiálů.

Výzkumy také uvádějí, že oběti kyberšikanů bývají obvykle málo obeznámeny s riziky spojenými se zneužitím ICT, proto se na internetu chovají méně opatrně.

3.5 Útok a jeho dopad na oběť

Během kyberútoku **nedochází k osobnímu kontaktu útočníka s obětí** (útočník svou oběť dokonce nemusí znát, může si ji vytipovat např. podle přezdívky nebo podle věku). Útočník tak nevidí, jak jeho oběť na útok reaguje, a je si proto méně vědom ublížení, které jí způsobuje. Tento nedostatek zpětné vazby z reakce oběti umožňuje rozvíjet agresivní a impulsivní chování bez zábrán (Dehue a kol., 2008). Anonymita elektronické komunikace nejen rozvíjí hravost a ztrátu zábrán, ale především snižuje sociální zodpovědnost, a tak

uživatelům usnadňuje zapojení do nepřátelského a agresivního jednání (Herring, 2001). Chybějící zpětná vazba v kombinaci s redukcí strachu z dopadení může útočníka svádět k pokračující agresi, která se může časem stupňovat – v okamžiku, kdy bude dopaden a usvědčen, tak může mít za sebou velmi závažné přečiny hraničící i s trestním zákoníkem.

Dalším rozdílem mezi tradičním šikanováním a kyberšikanou je délka působení útoku. Dopad vlivu informace zveřejněné např. na internetu **trvá mnohem déle** než nadávka či pomluva v reálném světě, která „prošumí davem“, ale dá se na ni poměrně rychle zapomenout (tab. 3). Ve virtuálním prostředí zůstávají uloženy diskriminující materiály, které mohou kyberšikanu znovu a znovu rozvířovat. Ponižující informace jsou navíc dostupné **komukoliv, kdykoliv a odkudkoliv**.

Dopad útoku či útoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi. Důležitou součástí procesu vyrovnávání se s problémy je jejich pochopení. Oběť si klade řadu otázek: Kdo na mě útočí? Proč to dělá? Mohu mu v tom nějak zabránit? atd. V situaci, kdy oběť nezná totožnost útočníka, je velmi složité hledat odpovědi a potažmo tedy i cestu, jak problém vyřešit.

Z výzkumu vychází, že okolo 35 % (Dehue a kol., 2008) až 47 % (Li, 2007) obětí kyberšikanů nezná skutečnou totožnost útočníka.

Tab. 3 - Zapamatovatelnost různých typů informací⁹

Z výzkumu vyplývá, že si pamatujeme:	
10%	toho, co slyšíme
15%	toho, co vidíme
20%	toho, co současně vidíme i slyšíme
40%	toho, o čem diskutujeme
80%	toho, co přímo zažijeme nebo děláme
90%	toho, co se pokoušíme naučit druhé

⁹ Roy, P. Revisiting Cooperative Learning.

3.6 Diagnostika

Vyhledávání obětí kyberšikany je stejně složité jako identifikace obětí jakékoliv jiné psychické šikany - psychické týrání na oběti nezanechává žádné zjevné stopy, na rozdíl od modřin a šrámů, jež mohou doprovázet fyzickou šikanu. Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Důvodů pro takové chování může být více (strach, stud, rodiče neovládají práci na počítači, dítě nepozná, že jde o projevy psychického šikanování, bojí se, že mu rodiče zakáží používat internet atd.). Oběti kyberšikany na řešení svých problémů často zůstávají samy, což může vést k tomu, že situaci nezvládnou.

3.7 Řešení

Všechny výše zmíněné odlišnosti tradiční šikany a kyberšikany naznačují, že také strategie řešení těchto problémů se v mnohém liší. Při řešení kyberšikany můžeme narazit na celou řadu problémů, které nám naše snažení mohou velmi znesnadnit. Mezi tyto problémy patří především:

- **samotné rozpoznání obětí**, které může činit problémy svěřit se,
- **identifikace mnohdy anonymního pachatele** (např. pro zahraniční poskytovatele nebo správce služeb neplatí české zákony, nemusí tedy spolupracovat ani s Policií ČR),
- **zablokování poškozujícího obsahu**, pokud jej pachatel odmítne odstranit a jeho blokování neumožní ani správce služby (to může být opět problém především u zahraničních poskytovatelů),
- **bránění v šíření poškozujícího obsahu sekundárním útočníkům** atd.

4. Specifické projevy kyberšikany

Kyberšikana mnohdy začíná jako tradiční šikana (psychická nebo fyzická). Její projevy vychází z projevů psychické šikany (např. dehonestování, provokování, vyhrožování, vydírání atd.). Mezi nejznámější patří:

§ **Publikování ponižujících záznamů nebo fotografií** (např. v rámci webových stránek, MMS zpráv).

§ **Ponižování a pomlouvání** (*denigration*) (v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek).

§ **Krádež identity** (*impersonation*), **zneužití cizí identity ke kyberšikaně nebo dalšímu sociálně patologickému jednání** (např. zcizení elektronického účtu).

§ **Ztrapňování pomocí falešných profilů** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek).

§ **Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci** (*flaming/bashing*) (především v rámci veřejných chatů a diskuzí).

§ **Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť** (*outing*) (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek, pomocí SMS zpráv apod.).

§ **Vyloučení z virtuální komunity** (*exclusion*) (např. ze skupiny přátel v rámci sociální sítě).

§ **Obtěžování** (*harassment*) (např. opakovaným prozváněním, voláním nebo psaním zpráv).¹⁰

Mezi kyberšikanu řadíme i projevy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT, např.:

Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení).

Vyhrožování a zastrasování.

Vydírání.

Očerňování (pomlouvání).

A další.

K těmto projevům jsou zneužívány především SMS zprávy, e-mail, chat, diskuze, IM¹¹ a VoIP¹² (např. ICQ, Skype), blogy, sociální sítě nebo jiné webové stránky.

4.1 Publikování ponižujících záznamů (audio, video) nebo fotografií

Publikováním chápeme zveřejnění na internetu nebo rozeslání pomocí služeb GSM (MMS zprávy).

Ponižující materiály může útočník získat několika způsoby

A. Oběť jej útočníkovi sama poskytne.

B. Útočník jej oběti zcizí (např. z mobilu nebo z počítače).

C. Útočník jej sám vytvoří (natočí, zfalšuje atd.). Ponižující materiály vyprodukované útočníkem často vznikají podle jednoduchého scénáře – vyprovokovat oběť k reakci, tu

¹⁰ Willard, N. Educator's Guide to Cyberbullying and Cyberthreats. Center for Safe and Responsible Use of the Internet, 2007. Online na <http://www.cyberbully.org/cyberbully/docs/cbcteducator.pdf>. Cit. 22. 4. 2010.

¹¹ *Instant messenger* (zkratka *IM*) je internetová služba umožňující svým uživatelům sledovat, kteří jejich přátelé jsou právě připojeni, a dle potřeby jim posílat zprávy, chatovat, přeposílat soubory mezi uživateli atd. Hlavní výhodou oproti používání např. e-mailu spočívá v principu odesílání a přijímání zpráv v reálném čase (zpráva je doručena ve velmi krátké době, většinou v rámci stovek milisekund) (*Wikipedia*).

¹² *Voice over Internet Protocol* (zkratka *VoIP*) je technologie umožňující přenos digitalizovaného hlasu prostřednictvím počítačové sítě nebo jiného média prostupného pro protokol IP. Využívá se pro telefonování prostřednictvím internetu, intranetu nebo jakéhokoliv jiného datového spojení (*Wikipedia*).

zachytit a zveřejnit (publikovat na internetu nebo rozeslat mobilním telefonem). K tomu, aby útočník dostal oběť do ztrapňující situace, většinou využije některý z projevů klasické šikany, ať už fyzické (*příklad 1*), či psychické (*příklad 2*). Záznam může být také následně upravován (sestříháván, kolážován, doplňován o zesměšňující zvuky nebo text apod.).

Po zveřejnění ponižujícího materiálu jsou **oběti vystaveny veřejnému posměchu**, a to nejen lidí ze svého okolí, ale **kohokoli, kdo k němu získá přístup** (např. na internetu by jej mohly vidět miliony lidí z celého světa).

Příklad 1

Dvojice mladíků si vyhlédla hocha čekajícího na autobusové zastávce. Jeden z nich k němu přiběhl a „vrazil“ mu facku. Druhý mladík celou situaci, včetně překvapené reakce hocha, nahrával na svůj mobilní telefon. Útočníci poté nahrávku zveřejnili na stránkách YouTube.

V tomto případě se jedná o chování označované termínem **happy slapping**. Spočívá ve fyzickém útoku na nic netušící oběť, jejíž reakce (překvapení, strach, údiv, zděšení...) je zaznamenávána a následně publikována. Tato nová forma kyberšikany se poprvé objevila v roce 2005 v jižní části Londýna u hiphopových „gangsta teenagerů“¹³. Původně se jednalo o vytváření zábavných videí na způsob „skryté kamery“ – tomu odpovídá také náhodný výběr obětí (např. kolemjdoucí v parku, lidé čekající na autobusové zastávce...). Tyto „nevinné“ útoky však brzy přerostly v opravdu závažné násilné trestné činy, které v některých případech končily dokonce smrtí obětí.

„Když vidíte v parku sedět někoho, kdo vypadá hodně hloupě, tak k němu běžíte a rychle ho vyřídíte. Je to prostě zábava!“ Tak vysvětloval důvody happy slappingových jeden z útočníků, 16letý Many Logan z Londýna v pořadu Mugging for Kicks.¹⁴

Vzhledem k nebezpečnosti happy slappingových útoků začaly některé státy pracovat na legislativních opatřeních.

Ve Velké Británii byl happy slappingový útok poprvé potrestán až v roce 2008. Na dva roky vězení byla odsouzena dívka, která na svůj mobilní telefon natočila muže, jenž byl jejími komplicí ubit k smrti (muž zemřel v nemocnici na následky vnitřního krvácení způsobeného natržením sliznice). Komplicové ve věku 17 a 19 let byli odsouzeni k 6 a 7 letům odnětí svobody.

Příklad 2

Dva žáci 9. třídy Marek a Libor se snažili během hodiny vyprovokovat učitelku češtiny Marii K. (pokřikovali na ni, narušovali hodinu, nadávali jí apod.). Když učitelka situaci nezvládla a rozčílila se, tajně ji natočili mobilním telefonem a záznam umístili na YouTube. Nahrávku zhlédlo přes 7 000 uživatelů. Učitelka se o její existenci dozvěděla, až když se na ni přišli zeptat rozčílení rodiče.

Obětí těchto útoků se velmi často stávají právě učitelé, kterým školský zákon neposkytuje dostatek možností, jak se proti tomuto jednání bránit.

¹³ Xman.cz. Největší archiv lidské agresivity najdete na internetu. Online na: http://xman.idnes.cz/nejvetsi-archiv-lidske-agresivity-najdete-na-internetu-pje-xman-adrenalin.asp?c=A080114_102850_xman-adrenalin_fro. Cit. 28. 6. 2010.

¹⁴ Beránek, J. Nová móda: Násilníci si točí své oběti mobilem. Idnes.cz, 2006. Online na: http://mobil.idnes.cz/nova-moda-nasilnici-si-toci-sve-obeti-mobilem-f3x-/mob_tech.asp?c=A060815_155555_mob_tech_brz. Cit. 28. 6. 2010.

4.2 Ponižování a pomlouvání (denigration) v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek

Útočník se snaží poškodit pověst oběti a narušit její vztahy tím, že o ní zveřejňuje nepravdivé informace (pomluvy) nebo ji uráží a ponižuje (veřejně kritizuje např. její vzhled, oblékání, chování). Tímto projevem kyberšikany trpí nejen děti. Oběťmi se čím dál častěji stávají také učitelé. Žáci se jim tímto způsobem mstí např. za špatný prospěch (příklad 3).

Poznámka:

Pomlouvání a ponižování samozřejmě může probíhat také v osobní komunikaci mezi dvěma a více lidmi (např. v rámci telefonního hovoru, SMS zpráv, v osobním chatu nebo soukromé diskuzi). Tato forma není na rozdíl od výše zmíněné veřejně přístupná a ani oběť se o ní zpravidla nedozví. Může tedy podporovat nevraživost vůči konkrétní osobě, ale ve své podstatě danou osobu nemusí nijak zasáhnout, protože o ní nebude vědět. Také počet osob zapojených do pomlouvání a ponižování v rámci soukromé komunikace pravděpodobně nebude tak velký, jako v případě publikování stejných očerňujících nebo ponižujících materiálů na veřejně přístupném místě, kterým je např. webová stránka.

Příklad 3

Robert vytvořil internetové stránky s názvem „Nesnášíme Tomáše Černého“. Na stránky umisťoval Tomášovy karikatury, vtipy o Tomášovi, pomluvy a ponižující ankety. Na existenci stránek upozornil většinu svých kamarádů. Ti začali v rámci diskuze Tomáše nevybíravým způsobem hodnotit a dál ponižovat. O této stránce se brzy dozvěděl také Tomáš.

Nesnášíme Tomáše Černého

	Co o něm víme: Datum narození: nenarodil se Bydliště: popelnice Vzhled: tragický Postava: koule Barva vlasů: nerozpoznáno Zájmy a koníčky: štourání v nose Jaký je: trapný a ubohý Kamarádi: žádní (nikdo ho nemůže vystát)	Fotogalerie a videa 	Anketa Máte Černého rádi? ☐ ANO ☐ NE								
Návštěvy: <table style="font-size: small;"><tr><td>Celkem</td><td>3527</td></tr><tr><td>Týden</td><td>147</td></tr><tr><td>Dnes</td><td>9</td></tr><tr><td>Online</td><td>4</td></tr></table>	Celkem	3527	Týden	147	Dnes	9	Online	4	Hitparáda hlášek Vyberte tu nejnemožnější	Diskuze Napište nám, co si o TC myslíte vy	Foto dne
Celkem	3527										
Týden	147										
Dnes	9										
Online	4										

4.3 Krádež identity (impersonation), zneužití cizí identity ke kyberšikaně

Útočník získá přístup k cizímu elektronickému účtu (např. k e-mailovému účtu, IM, k chatu nebo diskuzi, k účtu vzdělávacího prostředí apod.), a ten následně zneužije ke kyberšikaně jeho majitele.

Různé typy útoků na cizí účet nebo jeho zneužití

A. Manipulace s profily (zveřejňování nepravdivých/pomlouvavých informací o majiteli...).

B. Mazání kontaktů a zpráv.

C. Rozesílání zpráv s nevhodným obsahem jménem majitele účtu (např. urážky, záměrně chybně vypracované úkoly, zprávy s xenofobním nebo rasistickým obsahem, dětskou pornografií atd.).

D. Zneužití osobních údajů a kontaktních údajů k účtu (např. k přihlašování do různých služeb a aplikací (např. seznamky nebo pornoseznamky), objednávání zboží pomocí e-shopů, zneužití účtu k páčání trestné činnosti).

U tohoto projevu kyberšikany dochází jak k útokům přímým (útočník oběť kyberšikanuje přímo – např. mazáním zpráv nebo kontaktů), tak nepřímým (útočník se snaží oběť dostat do problémů – např. jejím jménem uráží jiné osoby nebo páchá trestnou činnost, za což bude oběť vystavena tlaku ze strany jiných osob než je útočník) (příklad 4).

Příklad 4

Tereza tajně pozorovala Kláru, když se přihlašovala ke svému e-mailovému účtu. Viděla její heslo. Pak se přihlásila na Klářin účet a začala z něj posílat hrubé zprávy jejím známým. Kláře pak dalo velkou práci vysvětlit kamarádům, rodičům a učitelům, že zprávy nepsala.

Ve virtuálním světě je snadné vydávat se za někoho jiného.

Ověřujte pravost příchozích zpráv!

4.4 Ztrapňování pomocí falešných profilů v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek

Útočník jménem oběti vytvoří falešnou osobní stránku nebo elektronický účet (např. v rámci sociální sítě), kde poté o oběti zveřejňuje nepravdivé informace (např. sexuální orientaci, smyšlené záliby a koníčky atd.), které ji mají poškodit (příklad 5).

Příklad 5

Jana si chtěla založit stránku na sociální síti Facebook. Ke svému velkému překvapení ale zjistila, že už tam svou stránku založenou má, dokonce se svou fotografií. Když si přečetla informace, které byly napsány v „jejím“ profilu, byla zděšena. Stránky byly plné lží a pomluv, všechny informace měly velmi urážlivý charakter. Hanlivá byla také většina vzkazů, které jí posílali další uživatelé sociální sítě.

4.5 Provozkování a napadání uživatelů v online komunikaci (flaming/bashing)

Jedná se o nepřátelskou a urážející interakci mezi uživateli nástrojů online komunikace (diskuze, chat, e-mail, sociální sítě), kteří se vyjadřují k aktuálním problémům reálného světa (např. k politice, sportu, náboženství, filozofii nebo k dalším tématům, která rozdělují společnost).¹⁵

Cílem těchto útoků je naštvat ostatní uživatele nebo je provozkováním a urážením vtáhnout do podobného způsobu komunikace. V případě, že budou ostatní uživatelé tyto pokusy ignorovat, útočník se může snažit zablokovat komunikaci (diskuzi nebo chat) tzv. „tapetováním“, což je zahlcení online komunikace opakovaně vkládaným textem. Osoby, které tyto spory podněcují, jsou označovány termínem „internetoví trollové“ (Internet trolls).

Poznámka:

Slovo troll pochází z norštiny. Označuje postavu ze severské mytologie, démonickou bytost (skřítka nebo obra) věšticí zlo¹⁶, darebáctví a špatnost.

Příklad 6

Petr se nudil a brouzдал internetem, až narazil na diskuzi fanoušků fotbalového klubu Slávie Praha. Petr byl fanouškem konkurenčního FC Sparta Praha, proto se rozhodl poškádlit fanoušky z opačného tábora. Popichoval je, urážel slávistické fotbalisty i ostatní diskutující. Ostatní diskutující se k němu po chvíli přidali, čímž se mezi nimi rozpoutala ostrá hádka.

4.6 Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (outing)

Útočník má k dispozici intimní či ztrapňující materiály o oběti (intimní fotografie, důvěrné informace apod.), **které může zveřejnit prostřednictvím internetu nebo mobilního telefonu** (příklad 7).

Ponižující materiály může útočník získat několika způsoby

A. Oběť je útočníkovi sama poskytne.

B. Útočník je od oběti vyláká. Útočník obvykle předstírá, že má o oběť skutečný zájem (chce se stát jejím kamarádem či partnerem). Při svém manipulativním jednání agresor zneužívá nedostatky online komunikace, jako jsou např. malá zpětná vazba, absence nonverbálních znaků komunikace nebo dalších kontextových vodítek, které oběti znesnadňuje/znemožňuje posoudit, zda je útočníkův zájem o ni skutečný nebo předstíraný (příklad 8).

Intimní či ztrapňující materiály mohou být využity k dalšímu sociálně-patologickému jednání, jako jsou např. vydírání nebo další manipulace.

Příklad 7

Jana se rozešla s Tomášem. V době, kdy spolu chodili, poslala Jana Tomášovi na mobil svou intimní fotografii. Po rozchodu se chtěl Tomáš Janě pomstít, a proto tuto fotografii zveřejnil na internetu. Jana byla následně vystavena posměchu lidí nejen ze svého okolí, ale díky rychlému rozšiřování fotografie v rámci internetu také úplně neznámých lidí.

Odesílání vlastních obnažených fotografií, sexuálně laděných zpráv nebo videozáznamů označujeme termínem **sexting**. Toto chování začíná být poměrně časté mezi mladými lidmi, kteří sexting využívají k navazování vztahů nebo k tomu, aby si stávající vztah „okořenili“. Problém obvykle nastává v situaci, kdy jeden z partnerů tyto citlivé materiály zneužije.

¹⁵ Wikipedia. Online na: http://en.wikipedia.org/wiki/Flaming_%28Internet%29. Cit. 21. 5. 2010.

¹⁶ Klimeš, L. Slovník cizích slov. Praha: SPN a.s., 1998.

Sexting se obecně považuje za velmi rizikové chování, které může oběť dlouhodobě poškozovat, a to dokonce i několik let po pořízení těchto materiálů.

Příklad 8

Lucie věděla, že se Honzovi líbí. Honza byl premiant třídy a Luciini rodiče jí ho často dávali za vzor. Lucie se za to chtěla Honzovi pomstít. Využila situaci a předstírala, že se jí Honza také líbí. Poslala mu několik e-mailů, a pak si začali chatovat. Lucie se bavila tím, jak je Honza důvěřivý. Nakonec se jí začal svěřovat i s velmi osobními záležitostmi a řekl jí o svých problémech. Lucie pak tyto informace zveřejnila na svém blogu. O stránce řekla všem spolužákům a brzy o ní věděla celá škola. Honza se cítil hrozně, Lucie, kterou měl rád a které důvěřoval, mu velmi ublížila, navíc celá škola věděla o jeho největších tajemstvích.

4.7 Vyloučení z virtuální komunity (exclusion)

Jedná se o záměrné a hrubé vyloučení nějaké osoby z online skupiny (příklad 9).

Příklad 9

Žáci 7. A si založili stránku na sociální síti Spolužáci.cz. Téměř všichni žáci ze třídy si na stránce vytvořili svůj profil. Jedné z žákyň třídy, která nebyla mezi ostatními příliš oblíbená, ale neumožnili ke stránce přístup. Bylo to pro ni velmi ponižující. Navíc zjistila, že ji ostatní spolužáci na této stránce pomlouvají.

4.8 Obtěžování (harassment)

Útočník se snaží oběť vyvést z rovnováhy tím, že jí opakovaně telefonuje, prozvání ji nebo jí píše zprávy (SMS zprávy, e-maily, vzkazy do chatu, diskuze, IM atd.). Jeho cílem je především „otravovat“ oběť, a tím jí znepríjemňovat život (příklad 10).

Poznámka

*Toto chování může přerůst v nebezpečné pronásledování oběti, které označujeme termínem **Stalking**.*

Příklad 10

Andrea a Silvie byly nejlepší kamarádky. Když si Silvie našla jinou nejlepší kamarádku a s Andreou už se nechtěla bavit, Andrea se rozhodla, že se jí pomstí. Koupila si novou SIM kartu a každý večer od 22:00 do 23:00 hodin Silvii prozváněla na mobilní telefon. Každých 5 minut... Noční telefony budily nejen Silvii, ale také její rodiče, kteří na ni za to byli hodně naštvaní. Mysleli si, že si Silvie s někým tajně v noci volá a že jim o tom lže. Silvie z toho měla velké problémy. Když to rodičům nakonec vysvětlila, snažili se prozvánění zarazit. Protože se jim ale nepodařilo zjistit skutečnou totožnost útočníka, Silvie nakonec musela požádat operátora, aby jí příchozí hovory z tohoto čísla zablokoval.

Značný potenciál variability kyberšikany přímo souvisí s akcelerací vývoje v oblasti ICT. Lze tedy předpokládat, že se vznikem nových technologií a služeb bude také vznikat celá řada nových forem kyberšikany.

5. Případy kyberšikany (skutečné kauzy)

5.1 Kauza Star Wars Kid

(2003, Kanada)

První mediálně známou obětí kyberšikany se stal Ghyslain Raza (*1988), student střední školy v Trois-Rivières (Québec, Kanada). Celosvětově známý se stal po zveřejnění videozáznamu, na kterém předvádí bojovou scénu, jež ve filmové sáze Hvězdné války (Star Wars) ztvárňovala postava Dartha Maula. Ačkoli Raza na nahrávce prokázal poměrně velkou zručnost při manipulaci s golfovou holí, celá scéna vzhledem k jeho korpulentní postavě vyznívá spíše komicky.

Nahrávka se poté dostala do rukou jeho spolužáků, kteří ji 19. dubna 2003 zveřejnili na internetu na portálu Kazaa pod jménem *ghyslain_razaa.wmv*.

Video: *Star Wars Kid*

<http://www.youtube.com/watch?v=HPPj6viBmU>

24. dubna 2003 vznikla díky hernímu vývojáři firmy Raven Software Bryanu Dubeovi první mutace nahrávky, když k videu přidal zvukové efekty a chlapcovu hůl upravil do podoby světelného meče. Toto video bylo publikováno na Dubeových webových stránkách pod názvem *TheLastHope.avi*. 27. dubna se objevil odkaz na upravené video na stránkách NSFW online komunity Sensible Erektion. Jeden z členů pak videozáznam stáhl a začal jej rozesílat dalším členům pod názvem *star_wars_guy.wmv*. 28. dubna, jeden den od svého zveřejnění na stránkách NSFW, se videozáznam stal nejpopulárnějším videem na těchto stránkách. 29. dubna byla upravená nahrávka přejmenována na *Star_Wars_Kid.wmv* a pod tímto názvem také publikována na stránkách Waxy.org. Označení Star Wars Kid se poté vžilo jako chlapcova přezdívka.¹⁷

Původní video natočené Ghyslainem Razou bylo poté upravováno ještě několikrát. V těchto remixedech byly využity scény či motivy z kultovních filmů, filmových sérií či seriálů jako např. Matrix, Star Wars, Star Trek, Kill Bill, Mortal Kombat, Pán prstenů, Indiana Jones, Terminator, Neuvěřitelný Hulk, Harry Potter aj.

Video: *Star Wars Kid (remixy videa)*

<http://www.youtube.com/watch?v=3GJOVPjhXMY&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=TytJRejBWHU&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=MsYT47BWHms&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=LOes7hXsWCs&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=GRiJVMASwjI&feature=related>

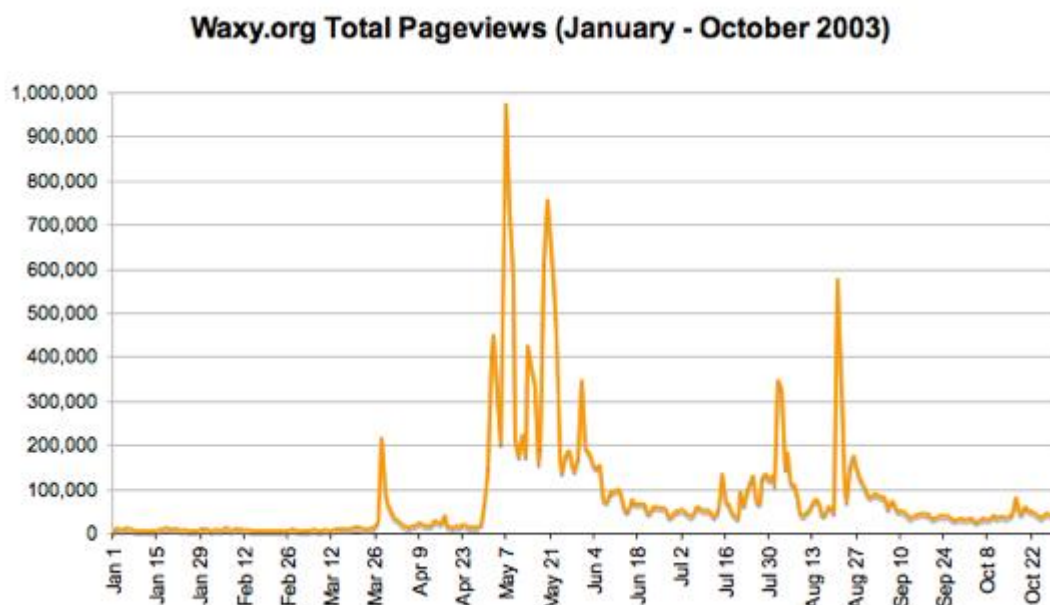
http://archiv.nova.cz/multimedia/extrem/stahovak-star-wars-kid-na-kanoi.html?type_id=372&s=0%29

¹⁷ Star Wars Kid: The Data Dump. Waxy.org. Online na: http://waxy.org/2008/05/star_wars_kid_the_data_dump/. Cit. 21.5. 2010.

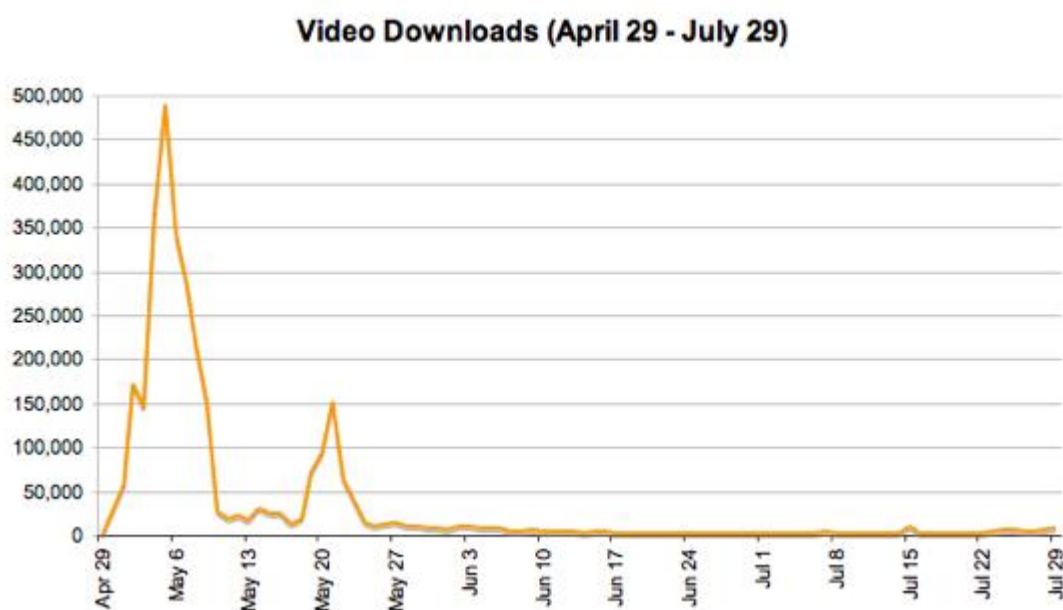
5.1.1 Popularita

Statistika návštěvnosti stránky s videem Star Wars Kid na portálu Waxy.org¹⁸

Stránka měla při své maximální návštěvnosti téměř milion zobrazení denně.

Statistika stahování videa Star Wars Kid z portálu Waxy.org¹⁹

¹⁸ Star Wars Kid: The Data Dump. Waxy.org. Online na: http://waxy.org/2008/05/star_wars_kid_the_data_dump/. Cit. 21.5. 2010.

¹⁹ Star Wars Kid: The Data Dump. Waxy.org. Online na: http://waxy.org/2008/05/star_wars_kid_the_data_dump/. Cit. 21.5. 2010.

Videozáznam ve zpravodajství²⁰

První, kdo o nahrávce informoval, byl 19. května 2003 deník New York Times. Poté se zpráva objevila také v dalších zpravodajských médiích.

New York Times (19. května)

Wired News (19. květen)

Public Radio International's „The World“ (rádio program) (20. května)

Globe and Mail (20. květen)

National Post (20. květen)

The Mirror UK (23. květen)

LA Times (6. červen)

The Independent UK (4. červenec)

The Age (12. červenec)

Wired News (23. červenec)

BBC News (25. červenec)

NPR w/Tavis Smiley (rádio interview) (31. červenec 31)

USA Today (21. srpen)

NBC's Today Show (TV program) (25. srpen)

MSNBC's Countdown (TV program) (26. Srpen)

USA Today (28. srpen)

Seattle PI (30. srpen)

SF Chronicle (8. září)

Variety (15. září)

Globe and Mail (16. září)

CBS večerní zprávy (18. listopad)

Parodie

Oblíby videa využilo hned několik seriálů, jež na ně buď odkazují, zveřejňují jeho části nebo ho parodují.

Animované seriály:

The Venture Bros. – epizoda Monarch *American Dad – epizoda All About Steve Henchman*

²⁰ Star Wars Kid: The Data Dump. Waxy.org. Online na:
<http://waxy.org/2008/05/star-wars-kid-the-data-dump/>. Cit. 21.5. 2010.

South Park – epizoda Canada on Strike (2008)

Hrané seriály:

Arrested Development – v několika epizodách, např. v epizodě the Immaculate Election

Ned's Declassified School Survival Guide – epizoda Guide to VIDEO PROJECTS

Cory in the House – epizoda The Kung Fu Kats Kid

V roce 2006 zahájil komik Stephen Colbert svou soutěž *Stephen Colbert Greenscreen Challenge* představením nahrávky, ve které stojí před zelenou stěnou a pomocí světelného kopí teatrálně odráží imaginární nepřátele po vzoru Star Wars Kid. Poté vyzval diváky, aby video editovali a vylepšovali podle svých představ. Upravená videa pak měli posílat do Colbertova show. Vítězem soutěže se nakonec stal George Lucas tvůrce Star Wars, který představil efektní remix videa zhotovený společností Industrial

Light and Magic (společnost založená Georgem Lucasem v roce 1975 vlastníci Lucasfilm).²¹

V roce 2006 parodoval video Star Wars Kid americký zpěvák a komik Weird Al Yankovic ve svém videu *White & Nerdy*.

Statistiky

V roce 2005 uvedla americká mediální společnost CNET (Computer Networks, Inc.) web s videem Star Wars Kid v top 10 na 8. místě nejpopulárnějších webů²².

V roce 2006 se video stalo nejpopulárnějším internetovým videem na světě s víc než 900 milionem zobrazení (tab. 4).²³

²¹ Wu, A. Stephen Colbert's green screen challenge has a winner! – VIDEO. TV Squad. Online na: <http://www.tvsquad.com/2006/10/12/stephen-colberts-green-screen-challenge-has-a-winner/>. Cit. 12.5.2010.

²² Wood, M. Top 10 Web Fads. The Power of 10. Cnet.com. Online na: http://www.cnet.com/1990-11136_1-6268155-1.html., Cit. 5. 5. 2010.

²³ Star Wars Kid is top viral video. BBC News. Online na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/6187554.stm>. Cit. 5. 5. 2010.

Tab. 4 - Top Ten Viral Video

Top Ten Viral Video
1. Star Wars Kid (900m)
2. Numa Numa (700m) – Gary Broolsma
3. One Night In Paris (400m)
4. Kylie Minogue for Agent Provocateur (360m)
5. The Exploding Whale (350m)
6. John West Salmon Bear Fight (300m)
7. Trojan Games (300m)
8. Kolla2001 (200m)
9. AfroNinja (80m)
10. The Shining Redux (50m)

Také v roce 2007 bylo video vyhlášeno nejoblíbenějším internetovým videem na světě²⁴, jak uvedl americký satelitní a kabelový kanál G4 ve svém show *Attack of the Show video*.

Poznámka:

Po zadání hesla *Ghyslain Raza* do vyhledávače Google v květnu 2010 bylo nalezeno 16 200 odkazů. K heslu *Star Wars Kid* v totéž termínu směřovalo 48 900 000 odkazů. Nicméně řada z těchto webových stránek již byla zablokována.

O popularitě *Star Wars Kid* svědčí také fakt, že byla vytvořena internetová petice, v níž její autoři požadovali, aby byl *Ghyslain Raza* obsazen do některé z menších rolíček v právě připravovaném 3. dílu *Star Wars*. Petici podepsalo 148 624 lidí.²⁵ Ačkoli George Lucas *Ghyslainovo* obsazení neodmítl, nakonec k němu nedošlo.

Petice: *Put The Star Wars Kid in Episode III*
<http://www.petitiononline.com/Ghyslain/petition.html>

Motivy s tématikou Star Wars Kid (zdroj: internet)

Webová stránka věnovaná tématice *Star Wars Kid*:

Koláže, flashe, videa...: *Fanouškovská stránka Star Wars Kid*
<http://starwarskid.free.fr/>

Karikatury:

²⁴ Vinson, D. *Attack of the Blog*. *Attack of the Show!* G4. Online na: <http://g4tv.com/attackoftheshow/blog/tags/3324/top-25-viral-videos.html>. Cit. 5. 5. 2010.

²⁵ *Put The Star Wars Kid in Episode III*. *Petitiononline.com*. Online na: <http://www.petitiononline.com/Ghyslain/petition.html>. Cit. 6. 5. 2010.

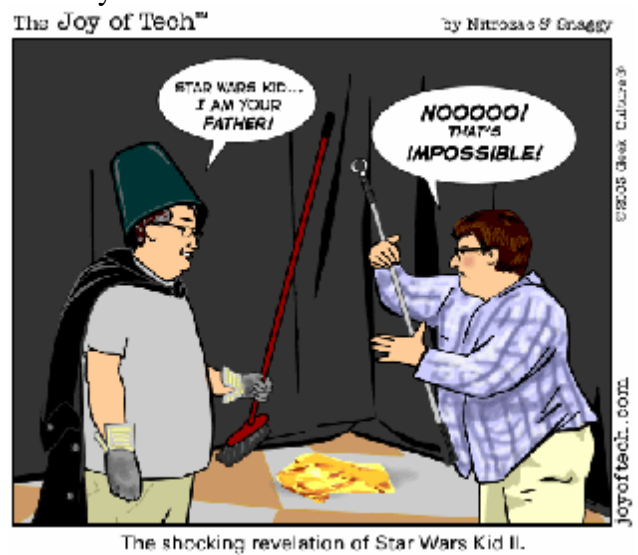
Fotomontáže:

Karikatury:

Komixy:

Motivy na trička:

Poštovní známky:²⁶

Na známkách jsou zobrazeni lidé, kterým internet pomohl k tomu, aby se proslavili.

Andy Milonakis – rappování před webkamerou mu pomohl k vlastní TV show

William Hung – populární se stal díky stahování jeho pokusu v soutěži American Idol

Robert Earl – byl uvězněn kvůli opilství Star Wars Kid

Hry:

5.1.2 Důsledky

Ukázka internetového blogu

Soud měl být zahájen 10. 4. 2006, kauza ale nakonec skončila 7. 4. mimosoudním vyrovnáním, jehož podmínky nebyly medializovány.²⁷

²⁶ Internet Phenomenons. Worth1000.com. Online na: <http://www.worth1000.com/entries/279510/internet-phenomenons>. Cit. 1. 6. 2010.

²⁷ Star Wars Kid. Wikipedia. Online na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Star_Wars_kid. Cit. 16. 5. 2010.

5.2 Kauza Patrick Ryan Halligan

(2003, USA)

Ryan Patrick Halligan (18. prosince 1989 - 7. října 2003) byl americký teenager z Essexu ve Vermontu, který ve věku 13 let spáchal sebevraždu poté, co byl šikanován svými spolužáky jak v reálném životě, tak kyberšikanován v online prostoru.

Ryan Halligan se narodil v Poughkeepsie, New York. Poté se jeho rodina se přestěhovala do Essexu ve státě Vermont, kde Ryan navštěvoval základní školu. Podle rodičů to byl velmi srdečný chlapec. Sympatie okolí si získával především díky citlivé a laskavé povaze. K vývojovým potížím s řečí a motorikou se u něj po nástupu do školy začaly projevovat také

výukové problémy. Ryan si byl dobře vědom toho, jak se díky těmto problémům liší od ostatních, že jim ve škole nestačí a velmi ho to trápilo. „Byl tvrdý sám k sobě, bez ohledu na to, jak moc jsme se snažili zmírnit tlak školy tím, že jsme se zaměřovali na jeho přednosti,“²⁸ popsal Ryanův stav jeho otec John.

Po nástupu do 5. ročníku se Ryan stal díky svým problémům obětí psychické šikany ze strany spolužáků. Rodiče s ním kvůli tomu začali navštěvovat terapeutická sezení. Ta po zlepšení situace na radu terapeuta ke konci 5. ročníku ukončili.²⁹

Šikana opět propukla v 6. ročníku. „Nikdy to nebyl tak vážný problém, aby nás znepokojil. Jako konvenční dospělí jsme věřili, že je to součástí dětských her a dospívání,“³⁰ napsal otec na webu věnovanému Ryanově památce.

Během 7. ročníku se ale situace velmi zhoršila. Opět díky chlapci, který Ryana šikanoval již dříve, a jeho starším kamarádům. „Ryan nám říkal, že nechce chodit do školy. Už se tam nikdy nechtěl vrátit. Ptal se, jestli bychom se nemohli přestěhovat, nebo jestli by se nemohl učit doma.“³¹ To však nepřipadalo v úvahu. Rodiče chtěli o situaci informovat vedení školy. Ryan si to ale nepřál, protože si myslel, že by to situaci jen zhoršilo. „Místo toho chtěl, abychom mu pomohli naučit se bojovat, aby mohl toho kluka porazit.“³² Inspirací pro něj byla hlavní postava z filmu Karate Kid. Ryan od rodičů dostal televizní výukový program Billy Blank's Taebo Kick Boxing, boxovací pytel a rukavice a spolu s otcem podle něj začal každý večer trénovat.

Několik týdnů poté rodiče obdrželi telefonát ze školy. Zástupce ředitele školy jim oznámil, že musel zasáhnout do rvačky mezi Ryanem a chlapcem, který ho šikanoval. „Než se pan Emory objevil, dal jsem mu několik dobrých úderů. Ten kluk už se se mnou nebude nikdy špinit,“³³ tvrdil Ryan.

²⁸ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

²⁹ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³⁰ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³¹ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³² Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³³ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

Vše se zdálo být v pořádku. Navzdory přání rodičů se s tímto útočníkem dokonce skamarádil. Hodně času začal trávit virtuální komunikací (IM). „Měl jsem obavy, proto jsem mu připomínal naše pravidla bezpečného používání internetu:

§ Žádné chatování s cizími lidmi.

§ Žádné sdělování osobních údajů (jméno, adresa, telefon) cizím lidem.

§ Žádné posílání fotografií cizím lidem.

§ Žádná tajná hesla.“³⁴

7. října 2003 ráno se Ryan oběsil v koupelně. Objevila ho jeho sestra, která byla první, kdo ten den vstával.

5.2.1 Vyšetřování

Přestože Ryan nenechal dopis na rozloučenou, jeho otec se o kyberšikaně dozvěděl prohledáním Ryanova počítače.³⁵ Z online komunikací, které si Ryan vyměňoval se svými spolužáky byl šokován.³⁶ Další informace o probíhající šikaně a kyberšikaně získal anonymní komunikací s Ryanovými spolužáky.³⁷

Hlavním viníkem byl podle otce chlapec, který Ryana šikanoval od 5. ročníku. John Halligan zjistil, že mu Ryan pro pobavení řekl nějakou trapnou historku. Chlapec pak začal rozhlašovat, že k němu Ryan něco cítí, a že tedy musí být gay. Tato informace se velmi rychle roznesla mezi další žáky školy. Neustále Ryana zastrašovali, posmívali se mu a uráželi ho. Aby se své pověsti zbavil, navázal během prázdnin online komunikaci s velmi hezkou všeobecně populární dívkou ze školy. Poté, co mezi nimi vznikl online vztah, se dívku rozhodl oslovit také osobně. Ona mu však před jeho přáteli řekla, že je ubožák, že s ním nechce mít nic společného a že se komunikací s ním jen bavila. Ryan poté zjistil, že se se svými kamarády domluvila na tom, že si z něj tímto způsobem udělá legraci. Dívka měla předstírat, že má o Ryana zájem a že ho má ráda. Jejím úkolem bylo přimět ho, aby jí řekl nějaké hodně osobní a trapné věci. Ona tyto informace pak rozesílala svým kamarádům.³⁸

„Můj syn určitě nebyl první chlapec v historii, který byl šikanován nebo kterému zlomila srdce dívka. Ale když jsem objevil jejich vzájemnou komunikaci a rozhovory s jeho spolužáky, které si během léta posílali, uvědomil jsem si, že technologie byla využívána jako zbraň daleko účinnější a dosažitelnější než ty jednoduché, které jsme měli my jako děti,“ napsal Ryanův otec. „Věřím, že v době před počítačem a internetem by můj syn tyto případy šikany a ponížení překonal. Ale myslím, že jen málo z nás by zvládlo tak agresivní útok na své pocity a pověst – navíc v pubertě, v období, kdy člověk bojuje s rychlými fyzickými a emocionálními změnami a bouřícími hormony.“³⁹

John Halligan za další příčiny Ryanovy sebevraždy označil také Ryanovu depresi, klima školy, její vedení i sebe sama jako rodiče, protože nedokázali dobře vyhodnotit závažnost

³⁴ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³⁵ Norton, J. M. States Pushing for Laws to Curb Cyberbullying. Fox News. Online na: <http://www.foxnews.com/story/0,2933,253259,00.html>. Cit. 16. 6. 2010.

³⁶ Flowers, J. Cyber-Bullying hits community. Addison County Independent. Online na: <http://www.addisonindependent.com/node/280>. Cit. 16. 6. 2010.

³⁷ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³⁸ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

³⁹ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

problému, a proto Ryanovi nedokázali účinně pomoci. „Je tragické, že deprese u dospívajících jsou často maskovány pocitem úzkosti, který je typický pro dospívání.“⁴⁰

5.2.2 Důsledky

John P. Halligan se rozhodl využít svou osobní bolestnou zkušenost v pomoci jiným. Snaží se o zvýšení povědomí o rizicích kyberšikany a sebevraždách mladistvých, proto navázal spolupráci s organizací I-Safe Amerika. Poskytl několik rozhovorů pro národní i místní sdělovací prostředky (např. *CBS Early Morning Show*⁴¹, *CNN Anderson Cooper 360*, *Good Morning America*, *BBC World Radio*, *PrimeTime with Diane Sawyer* „*Cruel Intentions*“⁴², *PBS Frontline* „*Growing Up On-Line*“⁴³, *The Oprah Winfrey Show* „*Bullied to Death*“⁴⁴⁴⁵).

Rozhovory:

<http://www.cbsnews.com/stories/2005/03/21/earlyshow/living/caught/main681867.shtml>

<http://www.youtube.com/watch?v=6Wcx2qM5C4g>

<http://www.youtube.com/watch?v=2owK4tpMURk>

<http://www.oprah.com/media/20090501-tows-ryan-halligan>

Ryanův příběh vypráví studentům ve školách po celých státech. Vytvořil také vzpomínkové webové stránky, na kterých popisuje Ryanův příběh i problematiku kyberšikany.

Vzpomínkové stránky: *In Memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003*

<http://www.ryanpatrickhalligan.org/>

„Tyto stránky jsou věnovány památce našeho syna Ryana a všem mladým lidem, kteří trpí šikanou a v tichosti přemýšlí o sebevraždě. Doufáme, že se studenti přestanou bát někomu se s těmito problémy svěřit. Snad se další dospělí poučí z naší tragédie. Jako společnost, musíme najít lepší způsoby, jak našim dětem pomoci projít jejich nejobtížnějším obdobím dospívání.“⁴⁶

⁴⁰ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

⁴¹ CBS Early Morning Show. Online na: <http://www.cbsnews.com/stories/2005/03/21/earlyshow/living/caught/main681867.shtml>. Cit. 12. 6. 2010.

⁴² PrimeTime with Diane Sawyer „Cruel Intentions“. Online na: <http://www.youtube.com/watch?v=6Wcx2qM5C4g>. Cit. 12. 6. 2010.

⁴³ PBS Frontline „Growing Up On-Line“. Online na: <http://www.youtube.com/watch?v=2owK4tpMURk>. Cit. 12. 6. 2010.

⁴⁴ The Oprah Winfrey Show „Bullied to Death“. Online na: <http://www.oprah.com/media/20090501-tows-ryan-halligan>. Cit. 13. 6. 2010.

⁴⁵ Halligan, J. P. About Us. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/about/about.htm>. Cit. 12. 6. 2010.

⁴⁶ Halligan, J. P. Ryan's story. In memory of Ryan Patrick Halligan 1989 - 2003. Online na: <http://www.ryanpatrickhalligan.org/>. Cit. 12. 6. 2010.

John Halligan ukazuje webové stránky věnované synu Ryanovi.⁴⁷

5.3 Kauza Megan Taylor Meier (2006, USA)

Megan Taylor Meier (6. listopadu 1992 – 17. října 2006) je dalším americkým teenagerem, který spáchal sebevraždu poté, co se stal obětí kyberšikaně na internetu.

Megan byla 13letá dívka z Dardenne Prairie v Missouri. Trpěla poruchou pozornosti a měla problémy s nadváhou, což u ní vyvolávalo deprese. Ve 3. ročníku začala mluvit o sebevraždě, proto s ní rodiče navštívili terapeuta. S nástupem do 8. ročníku na nové škole prožívala šťastné období. Na této škole byly povinné školní uniformy a studenti měli zakázáno líčení, což

Megan vyhovovalo. Stala se členkou volejbalového týmu, podařilo se jí velmi zhubnout (asi 10 kg) a lékař jí měl brzy sundat rovnátka. V tomto období plném změn se rozešla se svou dlouholetou nejlepší kamarádkou Sarah Drew (13 let), se kterou si již delší dobu nerozuměla.⁵⁰

Několik týdnů před svými 14. narozeninami Megan uprosila svou matku, aby jí umožnila přístup k sociální síti MySpace. Její matka z toho nebyla příliš nadšená, protože před časem zjistila, že si na této stránce Megan a Sarah založily falešný účet, pomocí něhož navazovaly kontakty s chlapci. Nakonec se ale nechala přemluvit. Megan však mohla účet používat pouze pod přísným dohledem své matky a s mnoha omezeními (Megan např. neměla k dispozici

⁴⁷ Teen suicide: Greater IBMer John Halligan says there IS something we can do Connections eMagazine. IBM. http://www.ibm.com/ibm/greateribm/connections/connections_article30.shtml. Cit. 20. 6. 2010.

⁴⁸ Teen suicide: Greater IBMer John Halligan says there IS something we can do Connections eMagazine. IBM. http://www.ibm.com/ibm/greateribm/connections/connections_article30.shtml. Cit. 20. 6. 2010.

⁴⁹ Norton, J. M. States Pushing for Laws to Curb Cyberbullying. Fox News. Online na: <http://www.foxnews.com/story/0,2933,253259,00.html>. Cit. 16. 6. 2010.

⁵⁰ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

přihlašovací údaje k účtu, účet měla nastavený jako soukromý, nové osoby si mohla přidávat ke kontaktům jen se svolením matky atd.).⁵¹

Přibližně 6 týdnů před smrtí Megan kontaktoval přes její účet MySpace 16letý chlapec Josh Evans. Megan se na fotce velmi líbil, a tak si ho se svolením matky přidala mezi přátele. Brzy mezi nimi vznikl vztah. „Megan bojovala celý život se svou váhou a sebeúctou,“ uvedla její matka Christina. „A teď si konečně našla chlapce, který si opravdu myslel, že je hezká.“⁵²

15. října se ale jejich vzájemná komunikace náhle změnila. „Nevím, jestli chci být tvůj přítel už proto, že jsem slyšel, že na své přátele nejsi úplně příjemná,“ napsal jí Josh v emailu. Následující den jí podle matky poslal ještě několik dalších znepokojujících zpráv. Christina Meier dceři přikázala, aby se od sociální sítě odhlásila. Musela však odejít s mladší dcerou k lékaři, proto Megan osobně nezkontrolovala. Když jí pak volala od lékaře, zjistila, že Megan v rozhovoru s Joshem pokračuje a že se ke komunikaci připojily i další děti. „Oni jsou tady na mě tak sprostí,“ plakala Megan do telefonu. Posílají si o mě zprávy. Na zeď mi napsali vzkazy: Megan Meier je děvka. Megan Meier je tlustá kráva.“ Když se matka vrátila domů, byla velmi rozzlobená, že dcera nerespektovala její příkaz. „Ty jsi moje máma! Máš být na mé straně!“ řekla jí Megan. O 12 minut později našli rodiče Megan oběšenou ve skříni. Zemřela následující den v nemocnici.⁵³

Když pak rodiče prohlíželi zprávy, které si Megan posílala s ostatními, našli i poslední zprávu od Joshe: „Všichni v O'Fallon ví, jaká jsi. Jsi špatný člověk a všichni tě nenávidí. Měj posranej zbytek svého života. Svět by byl lepší místo bez tebe.“ Chtěli mu napsat, co svými slovy způsobil, ale jeho účet na MySpace byl zrušený.⁵⁴

5.3.1 Falešná identita

Lori Drew

Šest týdnů po Meganině smrti se Meierovým ozvala žena ze sousedství, paní Mulford, která měla dceru ve věku Megan. Informovala je, že od své dcery ví, že žádný chlapec jménem Josh Evans neexistuje. Účet vytvořila matka Meganiny bývalé kamarádky Sarah, Lori Drew (48).

Lori Drew, Sarah a několik dalších lidí si poté z tohoto falešného účtu s Megan vyměňovalo zprávy. „Má dcera byla požádána, aby se do této legrace zapojila,“ řekla paní Mulford Meierovým. Dále jim sdělila, že její dcera toto chování nepovažovala za špatné, protože dělala vlastně totéž, co dělali pro ni důvěryhodní dospělí.⁵⁵

⁵¹ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵² Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵³ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵⁴ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵⁵ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

Existenci falešného účtu potvrdila v policejním protokolu také Lori Drew. Uvedla, že v měsících, které vyvrcholily v Meganinou sebevraždu, podnítila a sledovala účet na MySpace, který byl vytvořen pouze pro účely komunikace s dcerou Meierových. Dále řekla, že s pomocí dočasné zaměstnankyně její reklamní agentury, Ashley Grills (18 let), vyrobila profil dobře vypadajícího muže na MySpace, aby získala Meganinu důvěru, a poté zjistila, co Megan říká online o její dceři. Ona, její 13letá dcera a její spolupracovnice psaly, četly a sledovaly komunikaci mezi falešným mužským profilem a Megan.⁵⁶ Impulsem pro toto chování bylo to, že Megan Sarah v hádce označila za lesbičku⁵⁷, což Lori Drew velmi znepokojilo. Na nápad založil falešný účet ji přivedla Ashley Grills.

Ashley Grills

V policejním protokolu Lori Drew uvedla, že cítí, že tento incident přispěl k sebevraždě Megan, ale že za její sebevraždu necítí vinu, protože na jejím pohřbu zjistila, že se Megan údajně pokusila spáchat sebevraždu již dříve. Přesto v noci, kdy pro Megan přijela sanitka, volala dceři paní Mulford a prosila ji, aby se o falešném účtu na MySpace nezmiňovala.⁵⁸ Tvrzení, že se Megan pokusila spáchat sebevraždu již dříve, její matka odmítla.

„Já vím, že nepřišli fyzicky do našeho domu a neuvázali jí kravatu kolem krku,“ řekla Meganina matka. „Ale když se dospělí zapojí do šikany 13letého dítěte navíc s psychickými problémy - je to naprosto odporné...“ Podle Christiny Meier se obě rodiny navštěvovaly, vzájemně se zvali na oslavy svých narozenin, Drewovi si u nich schovali stolní fotbal, který koupili jako vánoční dárek. Megan dobře znali, jednou s nimi byla dokonce na dovolené, Lori tedy dobře věděla o jejích problémech, o depresi, kterou trpěla i to, že užívá antidepresiva.⁵⁹ Poté, co se Meierovi zjistili okolnosti, které vyvrcholily sebevraždou jejich dcery, rozsekali stolní fotbal, který si u nich Drewovi schovali. Třísky pak rozsypali na jejich příjezdové cestě a na krabici sprejem napsali nápis „Merry Christmas“. „Chtěla, aby měla Megan pocit, že jí má rád kluk a přitom každému řekla, že je to jen falešný účet na MySpace, aby se jí všichni smáli,“ řekla Tina Meier. „Nemyslím si, že bylo jejím záměrem Megan zabít. Ale tak to skončilo.“⁶⁰

30. listopadu 2006 poslali Drewovi Meganiným rodičům dopis: „Omlouváme se za extrémní bolest, kterou procházíte, a lze si jen těžko představit, jak obtížné to musí být. Cítíme s vámi a vaší rodinou.“⁶¹

⁵⁶ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵⁷ Zetter, K. Prosecution: Lori Drew Schemed to Humiliate Teen Girl. Threat Level. <http://www.wired.com/threatlevel/2008/11/defense-lori-dr/>. Cit. 21. 7. 2010.

⁵⁸ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁵⁹ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁰ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁶¹ Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

Reportáže:

<http://www.youtube.com/watch?v=gD9OUas5pDs&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=U3R-J-uCl4U&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=I0C_dqUBfks&feature=related

5.3.2 Vyšetřování a soud

Okolnostmi sebevraždy se nejprve zabývala místní policie. „Neměli jsme trestný čin, ze kterého bychom mohli Lori Drew obvinít. Já nevím, zda někdo může sednout a říct, co bylo důvodem, proč si tato mladá dívka vzala život,“ řekl mluvčí šerifa Lt. Craig McGuire. Meierovi do vyšetřování zapojili také FBI, která se snažila analyzovat uskutečňovanou online komunikaci. Agenti však nebyli schopni načíst zprávy z Meganina posledního dne.⁶² 3. prosince 2007 rozhodl krajský státní zástupce Jack Banas, že v souvislosti s Mageninou sebevraždou nebude nikdo obviněn, neboť po prozkoumání souvisejících zákonů (pronásledování, obtěžování a ohrožování dítěte) dospěl k závěru, že nebyl předložen dostatek důkazů o spáchání trestného činu.⁶³

Případ ale nakonec přesto stanul před soudem. 15. května 2008 byla Lori Drew soudem v Los Angeles obviněna ze 4 bodů obžaloby. V prvním bodě čelila obvinění ze spiknutí (18 USC § 371), protože se spolu s dalšími lidmi domluvila na tom, že zneužijí počítač a internet k tomu, aby získaly informace, které poté využily k emocionálnímu týrání. Tím mohlo dojít k porušení zákona o počítačových podvodech a zneužívání počítačů (18 USC § 1030).

Lori Drew s dcerou u soudu

Ve 2. až 4. bodě byla obviněna ze zneužití účtu sítě MySpace k získání informací o Megan Meier, což je v rozporu s obchodními podmínkami služby MySpace. Ashley Grills získala imunitu výměnou za své svědectví proti Lori Drew.

Obžaloba: *United States v. Drew*

<http://www.citmedialaw.org/threats/united-states-v-drew>

<http://www.citmedialaw.org/sites/citmedialaw.org/files/2008-11-26-US%20v.%20Drew%20Preliminary%20Instructions.pdf>

<http://www.citmedialaw.org/sites/citmedialaw.org/files/2008-11-26-US%20v.%20Drew%20Jury%20Instructions.pdf>

28. srpna 2009 byla Lori Drew pro nedostatek důkazů osvobozena ze všech obvinění.⁶⁴

⁶² Pokin, S. My Space hoax ends with suicide of Dardenne Prairie teen. Suburban Journals. Online na: http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/14/news/sj2tn20071110-1111stc_pokin_1.i1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁶³ The Associated Press. Key events in the Megan Meier case. USA Today. Online na: http://www.usatoday.com/tech/products/2008-05-15-1838288037_x.htm. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁴ United States v. Drew. Citizen Media Law Project. Online na: <http://www.citmedialaw.org/threats/united-states-v-drew>. Cit. 22. 7. 2010.

5.3.3 Publicita

Příběh o sebevraždě Megan Meier byl poprvé zveřejněn 13. listopadu 2007 v místním deníku St. Charles Suburban Journal díky tetě Christiny Meier, Vicki Dunn. Do té doby byl na případ uvaleno informační embargo vzhledem k vyšetřování.⁶⁵ Odtud kauzu přebraly místní a poté i federální deníky. S ohledem na nízký věk Sarah v médiích nebyla uvedena jména zúčastněných.⁶⁶ Nicméně totožnost hlavního pachatele, Lori Drew, byla odhalena v CNN. Lori Drew, v okolí oblíbená a úspěšná žena, se následně stala obětí řady útoků, byla pranýřována jak na internetu tak v reálném životě. Na internetu byly zveřejněny její kontaktní údaje (adresa domů i do práce, telefonní číslo domů i číslo jejího mobilního telefonu), fotografie i letecké snímky jejich domu. Byla pronásledována, musela čelit výhrůžkám a lidé ničili jejich majetek.⁶⁷

5.3.4 Důsledky

Případ Megan Meier vyvolal několik změn v právních řádech. Jako reakce na incident byla 22. listopadu 2007 ve městě Dardenne Prairie vydána vyhláška, zakazující jakékoliv obtěžování, které využívá elektronické médium, včetně internetu, SMS služby, pageru, a podobných zařízení. Porušení vyhlášky je klasifikováno jako přestupek s možností udělení pokuty až do výše 500 dolarů nebo/a 90 dnů vězení. To je horní hranice sankcí, které může město velikosti Dardenne Prairie udělit. Na státní úrovni by sankce mohly činit až 1 000 dolarů nebo/a 1 rok vězení.⁶⁸

Brzy poté se zákony o kyberobtěžování začaly schvalovat také v dalších obcích, okresech a státech. 28. srpna 2008 byl ve státě Missouri schválen zákon 818 zakazující obtěžování prostřednictvím počítačů a mobilních telefonů. Návrh zákona byl reakcí na neschopnost missourské policie komplexně stíhat Lori Drew za kyberšikanu a obtěžování pomocí počítače. Definice obtěžování v zákoně byla díky této kauze doplněna o formulace: „jedná se o vědomé chování s cílem zastrašit nebo způsobit emocionální úzkost“, „obtěžování může být anonymní, prováděné buď telefonicky nebo elektronicky“, „obtěžováním může způsobit úzkost dítěti“. Obtěžování bylo překlasifikováno z přestupku na trestný čin s možností odnětí svobody až na čtyři roky, pokud by bylo prováděno dospělými vůči osobám mladším 18 let nebo pokud pachatel byl za stejné chování odsouzen již dříve.⁶⁹ Na prosazení tohoto zákona se podílela také Christina Meier.⁷⁰

⁶⁵ BRADY, J. Exclusive: Teen Talks About Her Role in Web Hoax That Led to Suicide. Good Morning America. ABC. Online na: <http://abcnews.go.com/GMA/story?id=4560582&page=1>. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁶ Goldenberg, D. Who Deserves Anonymity? Gelf Magazine. Online na: http://www.gelfmagazine.com/gelflog/archives/who_deserves_anonymity.php. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁷ Polkin, S. UPDATE: No charges to be filed over Meier suicide
Prosecutor says MySpace hoax doesn't cross criminal threshold. Online na: http://stcharlesjournal.stltoday.com/articles/2007/12/03/news/sj2tn20071203-1203stc_meier.ii1.txt. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁸ Pokin, S. FOLLOW UP: Dardenne Prairie officials plan to make cyberspace harassment a crime. Suburban Journals. Online na: <http://suburbanjournals.stltoday.com/articles/2007/11/15/news/doc473c629800bb7940817680.txt>. Cit. 21. 7. 2010.

⁶⁹ Suicide of Megan Meier. Wikipedia. Online na: http://en.wikipedia.org/wiki/Suicide_of_Megan_Meier. Cit. 22. 7. 2010.

⁷⁰ In Loving Memory of Megan Taylor Meier. Biography of Ina Meier. Online na: <http://www.meganmeierfoundation.org/bio/>. Cit. 22. 7. 2010.

Christina Meier

Meganina sebevražda vedla k rozvodu jejich rodičů. Meganin otec Ronald své ženě nedokázal odpustit její podíl na dceřině smrti. Christina Meier se začal věnovat prevenci v oblasti šikany a kyberšikany. V prosinci 2007 založila neziskovou organizaci Megan Meier Foundation (Nadace Megan Meier), jejímž hlavním posláním je zvýšit povědomí veřejnosti o šikaně a kyberšikaně a pomoci dětem, které těmito problémy trpí. Christina doufá, že Meganin příběh pomůže k tomu, aby se děti naučily používat internet bezpečněji. Vystoupila v řadě národních i mezinárodních internetových televizních stanic, zpravodajství a talk show. V současné době cestuje po Spojených státech, účastní se konferencí o internetové bezpečnosti, je zvána na prezentace a besedy o šikaně a kyberšikaně pro děti, rodiče a pedagogy.⁷¹

Vzpomínkové stránky: *In Loving Memory of Megan Taylor Meier*

<http://www.meganmeierfoundation.org/>

http://www.youtube.com/watch?v=lp4K_LRRWCM

<http://www.youtube.com/watch?v=UB-i6d2K8cY&feature=related>

5.4 Kauza Anna Halman

(2006, Polsko)

Nejtragičtější případ kyberšikany v kontinentální Evropě se odehrál v Polsku. Obětí se stala 14letá studentka 2. gymnázia v Gdaňsku Anna Halman (21. Června 1992 – 21. Října 2006, z Kielcino, předměstí Gdaňsku).

Anna spáchala sebevraždu poté, co byla 20. října 2006 vystavena před zraky všech svých spolužáků sexuální šikaně a kyberšikaně. Během vyučování, poté, co učitelka na 20 minut opustila učebnu, Annu napadli a sexuálně obtěžovali 4 spolužáci (Łukasz P., Arkadiusz P., Mateusz W., Dawid M.). Strhávali z ní šaty, osahávali ji a předstírali, že ji znásilňují. Jeden z nich ji chytil za hlavou a předstíral, že provádí orální sex. Další student, Michał Sz., vše natáčel na svůj mobilní telefon. Anna se snažila bránit, pokusila se schovat pod lavici, křičela a s pláčem prosila, aby jí nechali. Několik spolužáček se jí sice snažilo zastat, ale byli slabší než útočníci. Ostatní žáci pouze se zájmem přihlíželi, protože to považovali za výbornou legraci.^{72,73} Útočníci Anně vyhrožovali, že pořízený záznam umístí na internet, aby si ho mohli všichni prohlédnout. To také později udělali.⁷⁴ Anně se nakonec podařilo vyprostit a utekla domů. O šikaně doma nikomu neřekla.

Učitelka polštiny byl incident oznámen po návratu do třídy. Po vyučování volala k Halmanovým, aby je informovat o tom, co se ve škole stalo, avšak hovořila pouze s Anniným 18letým bratrem Patrykem. Anna bratra prosila, aby rodičům nic neřikal, chtěla jim o tom říct

⁷¹ In Loving Memory of Megan Taylor Meier. Biography of Ina Meier. Online na: <http://www.meganmeierfoundation.org/bio/>. Cit. 22. 7. 2010.

⁷² Chłopcy przyznali: Dręczyliśmy Anię. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11681252>. Cit. 22. 7. 2010.

⁷³ Przeżyła horror. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11497093>

⁷⁴ Przeżyła horror. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11497093>

sama, ale to se nestalo.⁷⁵ „Dítě, co se si stalo ve škole zlého?“ ptala se jí matka. „Poradím si, mami,“ odpověděla Anna. Téhož dne večer sdělila kamarádce Iwone, která ji přišla navštívit, že už nevydrží to školní ponižování, že se chce zabít. Iwone při odchodu řekla Anině matce, aby na ni dávala pozor. Další den Anna spáchala sebevraždu.⁷⁶ Oběsila se na švihadle. Policejní vyšetřování ve škole odhalilo, že nešlo zdaleka o první útok, kterému byla Anna vystavena. Stejní útočníci ji napadali opakovaně několik týdnů od doby, kdy s Michałem Sz. odmítla chodit.⁷⁷ Anniny kamarádky uvedly, že měla z chlapců panický strach. To bylo také důvodem, proč předchozí útoky neoznámila. Podle rodičů byla tichá, uzavřená a velmi stydlivá.⁷⁸ Ani vedení školy předešlé incidenty nijak neřešilo, ačkoli o nich vědělo od dalších studentek.

5.4.1 Soud

Útočníci u soudu

K vyšetření případu přispěla také videonahrávka útoku. Chlapci ji sice den po Annině sebevraždě stáhli z internetu a smazali ji i z mobilního telefonu, policii se ji ale podařilo z paměti mobilního telefonu získat a posloužila jako jeden z hlavních důkazů u soudu.

Soud pro rodiny a nezletilé rozhodl, že všichni účastníci budou umístěni na tři měsíce do ústavu pro mladistvé.⁷⁹

Proti tomuto rozhodnutí poté před soudní budovou protestovalo asi 60 studentů, rodičů a dalších obyvatel vesnice, odkud Anna i útočníci pocházeli. Mezi protestujícími byli také rodiče Anny, kteří nechtěli uvěřit, že by byli chlapci něčeho podobného schopni. (Názor změnili teprve po shlédnutí nahrávky pořízené útočníky⁸⁰). Protestující pranyřovali i gdaňského arcibiskupa, za řeč, kterou pronesl na Annině pohřbu: „Vaše škola se stala slavnou ne kvůli vašim výukovým, sportovním nebo kulturním úspěchům, ale stala se slavná díky pokleslému skutku zničení člověka, nejprve poníženého a poté dohnaného k sebevraždě, řekl.“ Protestující skandovali, že jsou chlapci nevinní. Jejich chování označovali za běžné dětské hrátky a je za nevinné děti, které nemají být trestány za to, že dívka neunesla „běžnou

⁷⁵ Przeżyła horror. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11497093>

⁷⁶ Dam sobie rade mamu. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11653922>

⁷⁷ Matka Ani: nie winię chłopców. Tragedia Ani Z Gdanska. Fotka.pl. Online na: http://www.fotka.pl/grupa/753572/Tragedia_Ani_Z_Gdanska/

⁷⁸ Łaszyn, I. Gruszczyńska, K. Pawliko, M. Rodzice samobójczyni z gimnazjum nie szukają winnych. WirtualnaPolska. Online na: http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Rodzice-samobojczyni-z-gimnazjum-nie-szukaja-winnych,wid,8571492,wiadomosc_prasa.html

⁷⁹ Tysiąc osób zegnało gimnazjalistkę z Gdańska. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,page,2,title,Tysiac-osob-zegnało-gimnazjalistkę-z-Gdanska,wid,8573867,wiadomosc.html>

⁸⁰ Przesłuchano matkę 14-letniej samobójczyni. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Przesluchano-matke-14-letniej-samobojczyni,wid,9018658,wiadomosc.html>

legraci“. Anna podle nich spáchala sebevraždu z úplně jiných důvodů, neboť pro duševně zdravou dívku by daná událost nebyla důvodem k tak razantnímu činu.⁸¹

Na začátku vyšetřování nebyl k dispozici videozáznam, který během incidentu pořídili útočníci. Chlapci jej po Annině sebevraždě stáhli z internetu a smazali z mobilních telefonů. Policii se však smazaný záznam podařilo zrekonstruovat. Absence záznamu jako důkazního materiálu dlouho nahrávalo právníkům obviněných, kteří se snažili zvrátit tvrzení, že se jednalo o sexuálně motivovaný útok. Podle nich šlo jen o pouhé pubertácké balení.⁸² Pomocí medializace kauzy a bagatelizace chování chlapců se jim také dařilo získávat na svou stranu veřejné mínění. Po shlednutí po videozáznamu se však názor většiny lidí, včetně Anniných rodičů, na vinu či nevinu chlapců výrazně změnil.

Se zlehčováním chování útočníků nesouhlasili ani psychologové. Tvrdili, že z pohledu Anny se tento zážitek nijak nelišil od skutečného znásilnění. Psychologové dále poukazovali na fakt, že se to stalo veřejně před celou třídou, že minimálně velká část incidentu byla natočena a že dívka měla reálný důvod bát se zveřejnění nahrávky, jakož i dalšího pokračování útoku v příštích dnech, což muselo její trauma vystupňovat do neuvěřitelných rozměrů. Celý zážitek, podpořený navíc hrozbou zveřejnění nahrávky, hrozbou opakování a strašlivou frustrací nad tím, co jí udělali lidé, které znala, z nichž některé možná považovala i za přátele (jeden z útočníků byl Anin bratranec a všichni bydleli ve stejné vesnici jako Anna), nepochybně postačoval k tomu, aby ji dohnal k sebevraždě.⁸³

20. dubna 2007 soud rozhodl o uložení kurátorského dohledu nad útočnický a o pokračování v soudním řízení. „Není možno případ uzavřít, neboť chování náctiletých si nezaslouží mírné zacházení,“ uvedl mluvčí soudu. Útočníci byli obviněni z účasti na skupinovém znásilnění, psychickém a fyzickém týrání a hrubém slovním napadání, kteréhož se měli vůči nezletilé dívce před celou třídou dopustit. Za to jim hrozí až dva roky odnětí svobody v nápravném zařízení.^{84,85}

Ačkoli na straně školy byla zjištěna řada trestuhodných zanedbání, rodina o trestní stíhání neměla zájem. Kauza tak skončila pouze odvoláním pomořského kurátora osvěty, vynucenou rezignací ředitele školy a sankcionováním učitelky polštiny za ponechání třídy bez dozoru a falšování záznamů v třídní knize.⁸⁶ Nicméně vina učitelky je zřejmě sporná, neboť byla ze třídy odvolána ředitelem a o dočasný dozor nad svou třídou požádala vyučujícího ze sousední třídy.⁸⁷

Výsledky soudu nebyly dosud medializovány.

⁸¹ Janowski, D. Pikieta w obronie gimnazjalistów. Nasze miasto.pl. Online na: <http://pomorze.naszemiasto.pl/archiwum/1364398,pikieta-w-obronie-gimnazjalistow,id,t.html>

⁸² Sprawa Ani: dziewczynka mogła być molestowana. Gazeta.pl. Online na: <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80269,3940342.html>

⁸³ Anna Halman. Wikipedia. Online na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Anna_Halman

⁸⁴ Przesłuchano matkę 14-letniej samobójczyni. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Przesluchano-matke-14-letniej-samobojczyni,wid,9018658,wiadomosc.html>

⁸⁵ Świadkowie o Ani i gimnazjalistach. Trojmiasto.pl. Online na: <http://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Swiadkowie-o-Ani-i-gimnazjalistach-n23263.html>

⁸⁶ Tysiąc osób zegnało gimnazjalistkę z Gdańska. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,page,2,title,Tysiac-osob-zegnalo-gimnazjalistke-z-Gdanska,wid,8573867,wiadomosc.html>

⁸⁷ Dam sobie rade mamu. Blog pamięci tragicznie zmarłej Ani. Online na: <http://pamieci-ani.blog.pl/archiwum/index.php?nid=11653922>

5.4.2 Důsledky

Annina smrt v Polsku způsobila obrovský skandál. Den Annina pohřbu byl z rozhodnutí ministra školství Romana Giertycha prohlášen dnem smutku na všech polských školách.⁸⁸ Na některých místech v Polsku se odehrály demonstrace žáků a studentů proti násilí na školách.⁸⁹ 30. října navštívil Anin hrob polský prezident Lech Kaczyński.⁹⁰

Nejen v Polsku, ale i v okolních zemích tento případ vyvolal zvýšený zájem o problematiku kyberšikany. Tehdejší polský ministr školství Roman Giertych tímto případem argumentoval při prosazování své radikální školské reformy a návrhu tzv. Nulové tolerance, jejímž smyslem bylo např. zvýšit pravomoci učitelů a zpřísnit tresty pro neukázněné žáky. Součástí reformy bylo také zavedení školních uniforem, omezování koedukace chlapců a dívek ve školách, zákaz používání mobilních telefonů ve školách atd. Polská veřejnost tuto reformu přijala s rozporuplnými reakcemi. Některé navrhované změny byly opakovaně kritizovány také některými sousedními státy.⁹¹

5.5 Kauza Jessica Renee Logan

(2008, USA)

Důkazem, že kyberšikana může být vážným problémem nejen pro malé děti, je případ 18leté Jessicy Logan ze Cincinnati v Ohiu. Jessica se oběsila 3. července 2008 poté, co její bývalý přítel rozeslal její nahé fotografie. Stala se tak jednou z prvních obětí sextingu.

Sexting je proces, kdy osoba odesílá sexuálně laděné zprávy, fotografie či videozáznamy svého obnaženého těla nebo je publikuje na internetu. Toto chování může vypadat jako nevinná zábava, ale ti, co se sextingu věnují, si neuvědomují případná rizika tohoto chování a jak závažné důsledky z něj pro ně mohou plynout. Potenciálním útočníkům tak dávají do rukou velmi citlivé informace, které lze snadno zneužít např. k ponižování, zesměšňování, dehonestování, vydírání nebo k jiným formám šikany či kyberšikany.

V březnu 2008 se Jessie spolu s dalšími dvěma kamarádkami vyfotily nahé mobilními telefony. Jessie pořízenou fotografii poslala svému příteli Ryanu Salyersovi. Chlapec pak fotografii rozeslal 4 dalším dívkám navštěvujícím střední školy Loveland High, Moeller High School, Sycamore High, kam chodila také Jessica, a křesťanskou akademii Cincinnati Hills.⁹² Studentky je pak rozesílaly dalším lidem. Jessie se o fotkách dozvěděla od své kamarádky ze Sycamore High, Lauren Tylor. Spolu také ihned navštívily školního poradce.⁹³

⁸⁸ "Czarny marsz" po śmierci Ani z Gdańska. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Czarny-marsz-po-smierci-Ani-z-Gdanska,wid,8574459,wiadomosc.html>

⁸⁹ "Czarny marsz" po śmierci Ani z Gdańska. WirtualnaPolska. Online na: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Czarny-marsz-po-smierci-Ani-z-Gdanska,wid,8574459,wiadomosc.html>

⁹⁰ 30 października 2006. Pomorski urząd wojewodzki w Gdańsku. Online na: http://uw.iq.pl/index_pl.php?n=1210

⁹¹ Polsko chce omezit násilí ve školách i zákazem mobilů. Idnes.cz. Online na: http://zpravy.idnes.cz/polsko-chce-omezit-nasili-ve-skolach-i-zakazem-mobilu-p0u-/zahranicni.asp?c=A061106_141352_zahranicni_rez

⁹² McConnell, C. Parents file lawsuit over 'sexting' suicide. 14WFIE.com. Online na: <http://www.14wfie.com/Global/story.asp?S=10348121>. Cit. 21. 8. 2010.

⁹³ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

Po zveřejnění fotek se Jessie stala terčem posměchu ostatních nejen ve škole, ale i mimo ni. Pomoc poté hledala také u právního poradce školy Sycamore High, který ji odkázal na školního policistu, Paula Paynea, důstojníka městské policie Montgomery. Podle Loganových důstojník Payne konfrontoval studenty, kteří Jessie obtěžovali. Požádal je, aby fotografie smazali ze svých mobilních telefonů, ale jinak prý podle svých slov nemohl nic dělat. Odvedl Jessicu na státní zastupitelství, aby zjistil, jestli by na někoho mohl podat obvinění. Nicméně vzhledem k tomu, že Jessice bylo už 18 let, nenašel zákon, který by jí mohl zaručit ochranu. Na Jessičino přání potom šetření zastavil.⁹⁴

Americká právnička Parry Aftab, expertka na internetovou bezpečnost a aktivistka v boji za ochranu mládeže před nebezpečím kyberprostoru, však s jeho závěry nesouhlasí. „Záleží na věku dítěte. Pokud je dítě mladší 18 let, jedná se o šíření dětské pornografie, za což může být stíhána i dívka, která snímek odešle. Také by mohla být zapsána do registru pachatelů sexuálních trestných činů,“ vysvětlila. „I v tomto případě však mohlo dojít k obvinění, neboť fotografie sice zachycovala zletilou osobu, nicméně byla rozšiřována mezi mladistvé.“⁹⁵

Důstojník Payne Jessice dále poradil, aby svůj příběh sdělila médiím. Jessie proto poskytla rozhovor pro cincinnatský TV Kanál 5 WLWT. Hovořila o rozsáhlém obtěžování a ponižování, kterému čelí díky tomu, že její fotografie koluje po škole. „Pořád mě pronásledují a zesměšňují,“ řekla. „Jen chci, aby si nikdo jiný nemusel projít něčím podobným.“ snažila se varovat ostatní.⁹⁶

Interview bylo vysíláno 20. května 2008. Ačkoli byla Jessičina totožnost utajena (na obrazovce byla vidět pouze silueta a její hlas byl změněn), to, že rozhovor poskytla právě ona, brzy věděla celá škola. Rozhovor vidělo značné množství studentů Sycamore High, učitelů i vedení školy. „Poté se obtěžování vystupňovalo. Spolužáci Jessice nadávali, že je „coura“, „děvka“ a „kurva“. Také přijímala telefonní hovory, dostávala textové zprávy a zprávy na své stránky na sociálních sítích MySpace a Facebook od spolužáků i od studentů, které neznala, v nichž zaznívaly podobné urážky a nadávky. „Viděla jsem, jak ji během léta vyhodili ze 3 nebo 4 večírků kvůli její „pověsti“,“ řekl její přítel Steven Arnett. „Všude, kam šla, o té fotce věděli, protože ji viděli! Je to ponižující. Byla ponižována,“ řekla Cynthia Logan.⁹⁷ Někteří vrstevníci šli nad rámec slovního trápení a házeli po Jessice věcmi. Toto závažné a všudypřítomné obtěžování pokračovalo, když Jessica opustila školní budovu, kde nebyla nijak chráněna před svými trýzniteli. Opakovalo se to až do konce školního roku,“ uvádí rodiče ve stížnosti adresované federálnímu soudu.⁹⁸

Jessica se velmi zhoršila v prospěchu i v docházce do školy. Aby se vyhnula posměchu a nadávkám spolužáků, utíkala ze školy a vyučování trávila na parkovišti ve svém autě. Jessičina matka se o problému dozvěděla, až když začala denně dostávat dopisy o záškoláctví své dcery. Jessie se jí svěřila, nicméně matka netušila, jak závažný problém to pro její dceru

⁹⁴ Thomas, M. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 20. 8. 2010.

⁹⁵ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

⁹⁶ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com. MyDeathSpace.com. Online na: [http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

⁹⁷ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

⁹⁸ Thomas, M. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 20. 8. 2010.

představuje. Navrhla, že si promluví s rodiči dívek, které Jessicu šikanovaly, ale ona to odmítla. Myslela si, že by se tím situace ještě zhoršila. Matka se snažila dohlédnout na dceřinu školní docházku, proto odvezla pryč její auto a začala ji vozit do školy sama. Jessie se pak chodila schovávat do školní koupelny a tam plakala.^{99,100}

Velká absence ve škole také ohrozila Jessiinu maturitní zkoušku, ke které byla připuštěna pouze díky svým předchozím dobrým studijním výsledkům. Úspěšně odmaturovala a začala si plánovat budoucnost. Chtěla si najít novou práci a na univerzitě v Cincinnati studovat grafický design.¹⁰¹

Pak se ale 27. června oběsil Jessiin kamarád, 16letý student ze Sycamore High. Jessica se proti přání rodičů vydala na jeho pohřeb. „Pořád jen plakala,“ řekla její kamarádka Lauren. „Pořád opakovala jen: Jak to mohl udělat své rodině? Jak mohl své rodině a svým přátelům způsobit tolik bolesti? ... Nikdy by mě nenapadlo, že půjde a udělá to samé.“ Po návratu domů Jessica spáchala sebevraždu. Oběsila se v šatníku „Vešla jsem do jejího pokoje a viděla, jak visí. Její mobilní telefon byl uprostřed podlahy. Její žehlička byla horká. Byla připravená jít ven. Nevím, co se stalo,“ řekla matka. „Bylo to impulzivní, jako by se v ní něco zlomilo. Jako by veškerá ta tíha byla jedinou věcí na světě.“ Jessie nenechala vzkaz. „Muselo to být něco z těch hovorů,“ uvedla Cynthia v rozhovoru pro WLWT. Jessica Logan zemřela měsíc po ukončení studia na střední škole.^{102,103,104,105}

Reportáže:

<http://www.youtube.com/watch?v=VLTj3WBmY1k>

<http://www.youtube.com/watch?v=wmIk99exNzA&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=0yKODFk29gw&feature=related>

5.5.1 Soud

Po Jessiině smrti byli její rodiče Cynthia a Albert rozhořčeni tím, že za celou dobu týrání jejich dcery nebyl nikdo potrestán. Chybu vidí jak na straně policie, tak ve škole, která jim pouze oznamovala absence dcery a vyhrožovala, že Jessica nebude připuštěna k maturitě. Přitom je vůbec neinformovala o problému, který se na půdě školy odehrává. Ředitelka školy Sycamore High Adrienne James se ale bránila, že situaci řešila s okresním úřadem, který o problému napsal zprávu do rodičovského fóra školy. K potrestání studentů nedošlo proto, že

⁹⁹ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com.

Online na:

[http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

¹⁰⁰ Celizic, M. Her teen committed suicide over 'sexting'. Cynthia Logan's daughter was taunted about photo she sent to boyfriend. Parenting on Today. Online na: <http://today.msnbc.msn.com/id/29546030> Cit. 10. 8. 2010.

¹⁰¹ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

¹⁰² Thomas, M. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 20. 8. 2010.

¹⁰³ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com. Online na:

[http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

¹⁰⁴ Bosker, B. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 21. 8. 2010.

¹⁰⁵ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

někteří navštěvovali školy v jiném okrese. Jako další důvod, proč se škola situací nezabývala, uvedla skutečnost, že se Jessica fotila mimo pozemek školy a škola tedy neměla pravomoc problém řešit. „Policejní oddělení ji neochránilo. Škola ji neochránila. Neměla nikoho,“ uvedla matka v rozhovoru pro Kanál 5 WLWT.¹⁰⁶

8. května 2009 podali Jessiini rodiče žalobu k okresnímu soudu v Ohio na několik studentů, vedení školy Sycamore High, policejního důstojníka Paynea a hlavní město Montgomery za šíření, obtěžování, šikanu, úmyslné způsobování emocionální úzkosti, nactiutrhání, nedbalost, porušení soukromí, občanských práv a protiprávní smrt. Jako žalující byli uvedeni Cynthia a Albert Logan a Odkaz Jessicy Logan.^{107,108,109}

Studenti Ryan Salyers, Sara Jane Ramsey, Courtney Richardson a Emily Stachler a osoba podepisující se jako AR byli obžalováni ze způsobení těžkého emocionálního stresu. Salyers byl dále obviněn ze zásahu do Jessičina soukromí.¹¹⁰

Vedení školy Sycamore High a policejní důstojník Paul Payne byli obžalováni za nedbalost, protože neukončili „těžké, všudypřítomné a objektivně útočné obtěžování“ jejich dcery, ze kterého navíc nebyl nikdo obviněn, i když šlo o šíření a obstarávání pornografického materiálu. Důstojník Payne dále přispěl ke zhoršení Jessiiny situace, když jí poradil, aby se svým problémem vystoupila v televizi. Díky televiznímu interview ji pak začalo pronásledovat mnohem více lidí.^{111,112}

Soudní stíhání ale nakonec zahájeno nebylo.¹¹³

Obžaloba: *C. A. Logan, A. M. Logan v. Sycamore Community School, P. Payne, City of Montgomery, S. J. Ramsey, A. R., C. Richardson, R. Salyers, E. Stachler*
http://www.wired.com/images_blogs/threatlevel/2009/12/logan-sexting-suit.pdf

Vzpomínkové stránky:
<http://www.youtube.com/watch?v=mckJ-uYXECQ&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=vqvmhVITkos&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=D2onNhHCx6s>

¹⁰⁶ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com. Online na:

[http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

¹⁰⁷ McConnell, C. Parents file lawsuit over 'sexting' suicide. 14WFIE.com. Online na:

<http://www.14wfie.com/Global/story.asp?S=10348121>. Cit. 21. 8. 2010.

¹⁰⁸ Bosker, B. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 21. 8. 2010.

¹⁰⁹ McConnell, C. Parents file lawsuit over 'sexting' suicide. 14WFIE.com. Online na:

<http://www.14wfie.com/Global/story.asp?S=10348121>. Cit. 21. 8. 2010.

¹¹⁰ Thomas, M. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 20. 8. 2010.

¹¹¹ Thomas, M. Jessica Logan Suicide: Parents Of Dead Teen Sue School, Friends Over Sexting Harassment. The Huffington Post. Online na: http://www.huffingtonpost.com/2009/12/07/jessica-logan-suicide-par_n_382825.html. Cit. 20. 8. 2010.

¹¹² Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

¹¹³ Mach, J. Dívka se oběsila kvůli nahé fotce, kterou si spolužáci posílali mobily. Novinky.cz. Online na: <http://www.novinky.cz/zahranicni/164339-divka-se-obesila-kvuli-sve-nahe-fotce-kerou-si-spoluzaci-posilali-mobily.html>. Cit. 26. 8. 2010.

5.5.2 Důsledky

Albert a Cynthia Loganovi se rozhodli příběh své dcery veřejně publikovat. Doufají, že pomůže ke změně státních zákonů. Usilují o to, aby se stal sexting nezákonným a aby mohli být zúčastnění hnáni k odpovědnosti. Změnu legislativy podporuje také policejní důstojník Payne: „Přiznejme si to. Stávající zákon to nebyl schopen postihnout,“ řekl o kauze Jessicy Logan.^{114,115}

Loganovi se snaží na problematiku sextingu upozorňovat také veřejnost. Zaměřují se jak na děti, kterým vysvětlují, co se může stát, pokud budou sdílet své obnažené fotografie, tak na jejich rodiče. Cynthia chce, aby každý rodič věděl, jak nebezpečný je tento trend dospívajících. Chce, aby se žádnému dalšímu rodiči nestalo to, co jim. „Je to národní epidemie. Nikdo nic nedělá - ani školy, ani policisté, ani dospělí, ani advokáti, nikdo.“^{116,117}

Cynthia Logan

Rozšíření sextingu dokazují také výzkumy. Např. z výzkumu realizovaného P. Aftab vyplývá, že 40 % chlapců vidělo sexuální fotografie dívek ze své školy a 15 % tyto fotografie dále rozesílalo.¹¹⁸ V národní kampani zaměřené na prevenci náctiletých a neplánované těhotenství bylo zjištěno, že více než každá pátá dospívající dívka (22 %) elektronicky zaslala nebo publikovala své nahé nebo polonahé fotografie. Výzkumy také poukazují na zvyšující se tlak na dospívající dívky posílat nahé fotografie svým partnerům.¹¹⁹

¹¹⁴ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

¹¹⁵ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com. Online na: [http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

¹¹⁶ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

¹¹⁷ Jessica Logan (18) hanged herself after her boyfriend circulated a nude photo of her. MyDeathSpace.com. Online na: [http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_\(18\)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her](http://www.mydeathspace.com/article/2009/03/07/Jessica_Logan_(18)_hanged_herself_after_her_boyfriend_circulated_a_nude_photo_of_her). Cit. 26. 7. 2010.

¹¹⁸ Celizic, M. Her teen committed suicide over 'sexting'. Cynthia Logan's daughter was taunted about photo she sent to boyfriend. Parenting on Today. Online na: <http://today.msnbc.msn.com/id/29546030> Cit. 10. 8. 2010.

¹¹⁹ Hastings, K. Teenager commits suicide after 'sexting' a nude photo to her boyfriend made her life a misery. Mail Online. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1161112/Teenager-commits-suicide-sexting-nude-photo-boyfriend-life-misery.html>. Cit. 20. 8. 2010.

5.6 Případy kyberšikany v ČR

V České republice zatím není znám případ kyberšikany, jež by měla prokazatelnou souvislost se sebevraždou oběti. Případů kyberšikany u nás však přibývá a stoupá také jejich závažnost.

2006

Česká Lípa

Během přestávky napadli tři žáci základní školy svého spolužáka. Tloukli ho a vulgárně mu nadávali. Incident si nahrávali na mobilní telefony.

2007

Ostrava-Poruba

Jeden z žáků základní školy si nahrál pomocí mobilního telefonu, jak jeho kamarád z osmého ročníku bije tři starší žáky. „Víte jak to bolí boxerem na hubu?“ ptá se na videonahrávce útočník chlapců stojících poslušně u zdi. Do

každého ze spolužáků přitom uhodí tzv. boxerem, do jednoho dokonce i kopne. Tento záznam si pak žáci rozesílali mezi sebou.

Mariánské Lázně

Čtrnáctiletý žák osmého ročníku základní školy byl fyzicky napaden žákem z jiné třídy (útočník ho mlátil pěstmi do obličeje). Další žák potyčku nahrával na mobilní telefon.

2008

Moravská Třebová

Třináctiletý chlapec byl opakovaně napadán jak slovně, tak fyzicky. Tyto útoky se stupňovaly až přerostly v zesměšňování velmi vulgárními výrazy a opakované fyzické napadání nejen ve škole, ale i mimo ni (agresori jej škrtili, bili a kopali po celém těle). Nakonec chlapce ve třídě připoutali izolační páskou k židli, pak jej povalili na zem a naznačovali, že mu šlápnou na hlavu. Celé jednání si přitom natáčeli prostřednictvím mobilního telefonu.

2009

Velká nad Veličkou

Žák 9. ročníku brutálně napadl mladšího spolužáka. Několik minut jej kopal, fackoval, mlátil pěstí do obličeje a ponižoval. Desítky přihlížejících žáků agresora povzbuzovaly a jeden z nich dokonce scénu nahrával na video. Nahrávka byla publikována na serveru YouTube.com, kde ji shlédlo přes 700 uživatelů.

Reportáž:

<http://www.novinky.cz/krimi/187591-policie-na-hodoninsku-resi-brutalni-sikanu-mezi-skolaky.html>

Havířov

Devatenáctiletý mladík vyhrožoval prostřednictvím internetu smrtí žákům šestých tříd havířovské základní školy, kterou dříve sám navštěvoval. Video s výhrůžkami se objevilo na serveru YouTube a internetovém fóru zmíněné základní školy.

Reportáž:

<http://www.novinky.cz/krimi/187591-police-na-hodoninsku-resi-brutalni-sikanu-mezi-skolaky.html>

2010

Klobouky u Brna

Poté, co se dívka šestého ročníku zastala šikanovaného spolužáka, stala se sama obětí nejprve fyzické šikany (např. píchání kroužítkem do ruky) a následně také kyberšikany. Spolužáci na sociální síti Facebook založili stránku s její fotkou, kde jí nadávali a posléze vyhrožovali smrtí jí i její matce. V diskuzi např. řešili, kdo a jak by ji měl zabít. Během krátké doby získala stránka 84 členů, mezi nimi i několik dospělých osob. Když se dívka o existenci stránky dozvěděla, psychicky se zhroutila a musela začít užívat léky.

Olomouc

Student střední školy vytvořil na sociální síti Facebook stránku, ve které on i ostatní spolužáci ponižovali a uráželi neoblíbenou spolužačku. Nakonec dívce začali také vyhrožovat fyzickým ublížením a smrtí. V diskuzi např. řešili, jakým způsobem by se mohli zbavit jejího mrtvého těla, aby nemohla být identifikována (navrhovali, že by se mělo její tělo spálit, zuby rozřezat atd.).

6. Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit kyberútokům?

Problematika nebezpečných komunikačních jevů je relativně nová. V médiích se jen zřídka kdy mihne nějaká velmi závažná kauza, která měla destruuující dopad na oběť. Těmto kauzám navíc věnují větší pozornost především bulvární média, která se z nich obvykle snaží udělat spíše honbu za senzací, než aby seriózně upozorňovala na problém, kterým kyberšikana je. Bohužel teprve na základě těchto kauz společnost začíná uvažovat o nějakých systémových opatřeních, jako je např. úprava legislativy. Prevenci se v tomto smyslu věnuje jen malá pozornost.

6.1 Možnosti ochrany před kyberútokem

Můžeme se před kyberšikanou nějak chránit? Existují nějaké možnosti jak nebezpečí kyberšikany zabránit?

Bohužel 100% ochrana neexistuje, riziko můžeme pouze snížit. Pomoci nám mohou následující pravidla:

A. Respektovat ostatní uživatele

Je to v podstatě stejné pravidlo, kterým bychom se měli řídit i v normálním životě, tedy: „Nečiň druhým to, co nechceš, aby činili tobě.“ (*Konfucius*)

B. Nebýt přehnaně důvěřivý

Podle statistik většina uživatelů ve virtuálním prostředí neříká pravdu. Anonymita prostředí a absence mimoverbálních znaků komunikace, na základě kterých rozeznáváme pravdu a lež v reálné komunikaci, toto chování usnadňuje. Tuto skutečnost bychom měli mít na paměti, abychom předešli nejen zbytečným zklamáním, ale také abychom se vyhnuli např. manipulacím, kterými se od nás jiní uživatelé snaží získat osobní údaje nebo jiné citlivé materiály.

C. Nesdělovat citlivé informace, které by mohly být zneužity

Jedná se především o osobní údaje, osobní fotografie, své problémy, hesla k elektronickým účtům apod. To platí i o informacích, fotografiích atd. našich příbuzných a známých.

Ve virtuálním prostředí bychom měli používat nejlépe obecnou nic neříkající přezdívku, nikde neuvádět své jméno a příjmení, adresu atd., podle nichž by nás mohl útočník vystopovat. Důležité je také uvědomit si, že útočník si může „poskládat“ naše údaje z různých zdrojů (ve vyhledávači může např. podle našeho e-mailu zjistit, jaké informace uvádíme ve svých profilech na Facebook nebo jiných sociálních sítích, na XChatu či jiných diskuzních fórech, v inzerátech na internetu, internetových aukcích apod.).

K citlivým osobním údajům patří také hesla k elektronickým účtům, která by pro nás měla být důvěrná minimálně stejně jako PIN kreditní karty. Na svých virtuálních účtech (např. účtu k e-mailu, k chatu, účtu do vzdělávacího prostředí apod.) sice nemáme uložené peníze, ale útočník se jejich prostřednictvím může dostat k našim osobním údajům a ty zneužít, může s účtem manipulovat, popř. může zneužít naši virtuální totožnost k nezákonné činnosti.

K velmi rizikovému chování patří také zveřejňování osobních fotografií. Ty totiž patří k nejcitlivějším osobním údajům. Jako jedinečný identifikátor směřují ke konkrétní osobě (na rozdíl od jména, příjmení nebo např. adresy bydliště). V řadě kauz byla fotografie oběti účinným nástrojem k vydírání nebo jiným manipulacím.

Virtuální svět
není bezpečné místo.

Chraňte si své soukromí!

Agentura Reuters nedávno informovala o australských výzkumech, které ukazují, že čím dál více mladých lidí se baví tzv. sextováním/sextingem, což je rozesílání sexuálně laděných fotografií, videí či zpráv. Toto chování souvisí především s navazováním či „zpestřováním si“ partnerských vztahů a zvláště v poslední době se stává velmi populárním. Svou obnaženou fotografii už zveřejnilo podle výzkumu E-Bezpečí (2009) 10,1 % dotazovaných dětí. Sexuálně laděné textové zprávy již odeslalo 22,7 % dětí.

D. Seznámit se s pravidly služeb internetu a GSM sítí

Seznámením se s pravidly se můžete sami vyvarovat jednání, které je v rozporu s používáním dané služby. Díky nim ale také budete vědět, co si k vám mohou ostatní uživatelé dovolit, případně jak se proti nevhodnému chování bránit a na koho se s problémy obrátit (většinou to bývá poskytovatel služby).

E. Seznámit se s riziky, které souvisí s elektronickou komunikací

Pokud budeme předem vybaveni souborem informací o dané problematice, v našem případě o kyberšikaně (tj. co přesně je kyberšikana, jak se projevuje, jak ji řešit, koho požádat o pomoc apod.), budeme mít mnohem větší šanci problém zvládnout. V tomto směru hraje klíčovou roli prevence, která by měla nastoupit samozřejmě ve chvíli, kdy dítěti poprvé pořídíme mobilní telefon nebo kdy se poprvé připojí na internet. Na prevenci by se měly podílet všechny složky, které se podílí na výchově dítěte, tedy rodina, škola i celá společnost. Tak jako připravujeme své děti na to, aby zvládly nástrahy skutečného světa, musíme je naučit překonávat i problémy, se kterými se mohou setkat ve světě virtuálním.

6.2 Jak postupovat, když se staneme obětí kyberšikany?

Jak již bylo zmíněno výše, žádná 100% ochrana před kyberútoky neexistuje - hovoříme samozřejmě o situaci, kdy se nechceme vzdát služeb mobilního telefonu nebo internetu. Nebezpečí můžeme pouze snížit. I když se při komunikaci na internetu nebo při mobilní komunikaci budeme chovat obezřetně, riziko stále existuje. Jak tedy postupovat ve chvíli, kdy se staneme obětí kyberšikany?

Následující kroky vám mohou pomoci odradit útočníka od dalšího útoku či snížit intenzitu útoku a jeho dopad na vás.

1. Ukončení komunikace

Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Pokud se vám podaří zvládnout tuto fázi, máte možná vyhráno. Útočník to dříve nebo později vzdá, protože jeho námaha nepřinese prakticky žádnou odezvu. I když tento krok může vypadat poměrně jednoduše, pro oběť může být velmi obtížný. Lidé mají v sobě hluboko zakořeněnou potřebu bránit se. Pasivní reakce na útok je tak pro člověka něco nepřirozeného. Přesto je to v této situaci účinný způsob jak útočníka odradit.

2. Blokování útočníka

Zamezte útočnickovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu (zablokujte si přijímání útočnickových zpráv či hovorů, změňte svou virtuální identitu) a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (nahlaste útočníka poskytovateli/správci služby). Vzhledem k tomu, že útočník může své virtuální identity jednoduše měnit, blokování mu nemůže definitivně zabránit v dalších útocích. Jde tedy spíše o to znesnadnit mu jeho počínání.

3. Identifikace útočníka

Tento postup by však neměl být v rozporu s bodem číslo 1. Ukončení komunikace. Od útočníka samotného bychom tyto informace pravděpodobně stejně nezjistili, takže by bylo zbytečné se o to vůbec pokoušet. Více informací však můžeme zjistit nenápadným pátráním. Můžeme se podívat např. do útočnickova profilu a informace v něm obsažené hledat dále na internetu. V případě, že má útočník účet na sociální síti, může nám leccos napovědět např. okruh jeho známých atd.

4. Oznámení útoku

I když se v důsledku útoku můžete cítit poníženi a zranitelní, můžete pocítovat obavy z reakcí okolí apod., nikdy nezůstávejte na řešení problému sami. Svěřte se. Určitě máte ve svém okolí mnoho lidí, kterým na vás záleží a rádi vám pomohou. Navíc vzhledem k tomu, že nebudou osobně zainteresováni, pomohou vám situaci řešit s chladnou hlavou a s určitým odstupem. Možná zjistíte, že i oni se s podobným problémem někdy dřív setkali a mohou vám tak předat cenné zkušenosti, které při řešení získali.

Stane-li se obětí kyberšikany dítě, je velmi důležité, aby o situaci informovalo dospělého člověka – v ideálním případě rodiče, učitele. Dospělí mají mnohem více zkušeností s řešením problémů obecně, proto mohou nabídnout účinnější rady než kamarádi. Dospělí jsou schopni

lépe posoudit, kdy je problém natolik závažný, že je do řešení potřeba zapojit specializované instituce (policii, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).

Pro účely vyšetřování je nezbytné uchovávat si důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, odkazy na webové stránky s problematickým obsahem apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočnickovi či útočnickům zahájeno vyšetřování.

Pokud víte o nějakém případě kyberšikany ve svém okolí, nebuďte nevěšmaví. Pasivní přístup, ať už souhlasíte nebo nesouhlasíte s počínáním útočníka, z vás může dělat spolupachatele. Navíc početnost publika, které je svědkem kyberšikany, pomáhá zvyšovat tlak na oběť a prohlubuje tak její trápení. Je třeba dát jasný signál, že kyberšikana je špatná a zastavit útočníka. Pomůžete tak nejen člověku, jehož kyberšikanování jsme svědkem, ale také budoucím obětím. Mějte na paměti, že obětí kyberšikany se může stát každý z nás.

Podpořte oběti, porad'te jim, co mají dělat a na koho se obrátit. Pomozte jim kyberšikanu nahlásit. Pokud je člověk vystaven útoku jakéhokoli druhu (nejen kyberšikany), znamená to zásah do jeho sebedůvěry. Snažte se vcítit do situace oběti a přemýšlejte, jak byste se cítili, kdyby za vámi nikdo nestál.

7. Kde hledat pomoc?

7.1 Pomoc ONLINE (Internet Helpline)

Linka bezpečí ONLINE (Internet Helpline) zahájila svou činnost na začátku roku 2007. Jejím cílem je poskytovat dětem a dospívajícím první pomoc formou psychologické a sociální asistence při práci s internetem. Jedná se především o případy, kdy děti pociťují znepokojení a ohrožení během prohlížení webových stránek, při chatování a hraní her nebo když jsou obtěžovány prostřednictvím mobilu či jiných komunikačních médií.

Linka bezpečí ONLINE je asistenční služba zřízená Sdružením Linka bezpečí a je součástí projektu mezinárodního projektu Safer Internet Plus. Jde o první obdobně specializovanou linku krizové intervence v ČR.¹²⁰

Kontakty:

Å www.pomoconline.cz

☎ 116 111, 800 155 155

@ pomoc@linkabezpeci.cz

[xchat.centrum.cz/lb/

¹²⁰ Pomoc online. Online na: <http://www.pomoconline.cz/o-projektu>. Cit. 24. 6. 2010.

7.2 E-Bezpečí

Projekt E-Bezpečí Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se zabývá problematikou nebezpečných komunikačních jevů spojených s používáním ICT (kromě kyberšikany sleduje např. manipulativní

komunikaci, nebezpečné pronásledování, sociální sítě a rizikové chování ve virtuálním prostředí). Hlavním cílem projektu je vzdělávání (žáků ZŠ, studentů SŠ a VŠ, pedagogů, policistů, pracovníků odboru sociálně právní ochrany dětí aj.) a výzkum této problematiky. Poskytuje také on-line poradenskou činnost. Projekt E-Bezpečí se dále podílí na řešení vzdělávacího projektu E-Nebezpečí pro učitele, ve spolupráci s MŠMT realizuje projekty vzdělávání žáků a učitelů a ve spolupráci s Ministerstvem vnitra vzdělávání policistů.

V roce 2009 získal projekt 3. místo v národním kole Evropské ceny prevence kriminality MVČR.¹²¹

Kontakty:

Â www.e-bezpeci.cz

Â www.napisnam.cz

@ info@e-bezpeci.cz

7.3 Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)

Projekt Safer Internet zahájil svou činnost v roce 2005. Na začátku roku 2007 byl přejmenován na **CZEch Safer Internet COMbined Node**. Zahrnuje následující moduly:

Safer Internet Awarenod/Hotline (Osvětové a asistenční centrum bezpečnějšího internetu) provádí osvětu s cílem

zvýšit povědomí o bezpečnějším užívání internetu a zároveň poskytuje dětem podporu ve formě psychologické a sociální pomoci v osvojování si zásad bezpečné práce, získávání informací, chatování, brouzdání a pomoci cítit se na internetu bezpečně.

Safer Internet Hotline (internetová horká linka) bojuje proti ilegálnímu obsahu, umožňuje občanům České republiky hlásit nelegální obsah, především dětskou pornografii a další formy komerčního a sexuálního zneužívání dětí a předávat oznámení příslušným činným orgánům¹²².

Kontakty:

Â www.saferinternet.cz

¹²¹ E-Bezpečí. O projektu. Online na: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/15/60/lang.czech/>. Cit. 27. 6. 2010.

¹²² Safer Internet. O projektu. Online na: <http://www.saferinternet.cz/o-projektu/80-3>. Cit. 27. 6. 2010.

7.4 Poradenská linka pro pedagogy

Tato linka je určena primárně pedagogickým pracovníkům v rámci celé České republiky, kterým je nápomocna výlučně při řešení problémových výchovných situací týkajících se školního prostředí. Určena je zejména těm, kteří nemají možnost konzultovat problematické a dlouhodobé kritické situace, které se jim nepodařilo vyřešit svépomocí či najít podporu ve svém okolí, např. u vlastního školního psychologa. Linka navíc shromažďuje kontakty na instituce, které mohou být školami využívány, jako jsou pedagogicko-psychologické poradny, psychologové a psychiatři, linky důvěry určené pro celou populaci, seznam specializovaných linek telefonické krizové pomoci, krizová centra a jiné.

Telefonická linka je zcela anonymní. Je k dispozici v pracovních dnech od 8:00 do 16:00. Hovor je zpoplatněn dle tarifních pásem v rámci České republiky.¹²³

Kontakty:

(841 220 220, 777 711 439

7.5 Úřad na ochranu osobních údajů

úřad pro ochranu
osobních údajů
the office for personal
data protection

Úřad na ochranu osobních údajů je nezávislým orgánem, který provádí dozor nad dodržováním zákonem stanovených povinností při zpracování osobních údajů, vede registr povolených zpracování osobních údajů, přijímá podněty a stížnosti občanů na porušení zákona a poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů.

Činnost Úřadu je vymezena zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a některými dalšími zákony. Smyslem zákona o ochraně osobních údajů je Listinou základních práv a svobod zaručené právo na ochranu občana před neoprávněným zasahováním do jeho soukromého a osobního života a neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním osobních údajů.¹²⁴

Kontakty:

Å www.uoou.cz

(234 665 212

@ posta@uoou.cz

7.6 Policie ČR

Kontakty:

Å www.policie.cz

(158

¹²³ Poradenská linka pro pedagogy. Online na: http://rspp.cz/rspp/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=17. Cit. 24. 6. 2010.

¹²⁴ Úřad na ochranu osobních údajů. Online na: <http://www.uoou.cz/>. Cit. 24. 6. 2010.

8. Kyberšikana a škola

V úvodu této kapitoly se nejprve krátce zamysleme nad následující otázkou:

Má/může/musí se škola zapojit do řešení kyberšikany?

Poznámka:

Tabulka zachycuje některé negativní odpovědi na danou otázku, které jsme zaznamenali v diskuzi s učiteli. Tyto názory se snažíme ve druhém sloupci tabulky vyvrátit.

NE	ANO
Pokud probíhá mimo budovu školy, není to problém školy.	Kyberšikana často doprovází jiné druhy šikany, které se dějí na půdě školy. Škola se musí starat o své klima, musí zajistit práva dětí i zaměstnanců (např. právo na vzdělání, právo na pracovní podmínky atd.).
Řešení ve škole vyvolá negativní publicitu a odradí budoucí žáky.	Podle množství obětí kyberšikany s ní mají problémy téměř všechny školy. Škola, která řeší problémy = dobrá škola = dobrá publicita. To platí i naopak.
Škola nemá nástroje, jak kyberšikanu řešit.	Škola může postupovat stejně jako při řešení tradiční šikany. Případy kyberšikany, kterým bude škola čelit, budou většinou souviset právě s tradiční šikanou.
Nástroje, které škola používá nefungují, rodiče útočníka nespolupracují...	Pak je potřeba postoupit problém účinnějším orgánům (odboru sociálně právní ochrany dětí, Policii ČR...).

Podle výzkumů kyberšikana obvykle **doprovází tradiční šikanu**. Např. podle výzkumu projektu Minimalizace šikany (MiŠ, 2010)¹²⁵ bylo 51 % agresorů ze stejné třídy jako oběť a dalších 27 % útočníků bylo z jiné třídy stejné školy jako oběť. Stejně jako tradiční šikana **je i kyberšikana často prováděna dětmi školního věku**. V řadě případů budou učitelé přizváni k řešení kyberšikany, neboť výzkumy ukazují na souvislost kyberšikany s tradiční šikanou odehrávající se mezi spolužáky. Z tohoto pohledu je vlastně kyberšikana alternativou tradiční psychické šikany využívající moderní nástroje.

Důvodů, proč je kyberšikana spojována s dětmi školního věku, je ale více. Mezi další patří např. to, že děti staršího školního věku rády experimentují, chtějí vyniknout nad ostatními, dokázat svému okolí vlastní schopnosti, jsou počítačově dostatečně gramotné a orientují se v moderních technologiích. Proto se jedinci zmíněné věkové kategorie často stávají agresory.¹²⁶

¹²⁵ Projekt Minimalizace šikany. Online na:

http://www.minimalizacesikany.cz/images/stories/vyzkum2010/vyzkum_tiskovka_presskit. Cit. 20. 6. 2010.

¹²⁶ Cyberbullying und Mobbing gegen Lehrer (Die Diffamierung von Schülern und Lehrern im Internet nimmt beängstigende Ausmaße an. Online: http://www.dphv.de/fileadmin/user_upload/presse/material/Cyberbullying/ProfilCyberbullying.pdf. Cit. 16. 5. 2008.

8.1 Řešení kyberšikany ve škole

Při řešení kyberšikany by škola měla dodržet několik zásad:

1. Při vyšetřování spolupracujte s rodinou oběti i útočníka.

Rodina a škola by měly být partnery ve výchově. Obě tyto výchovné složky by se měly vzájemně se podporovat. Jako v každém partnerství i v tomto případě je samozřejmě důležité budovat atmosféru důvěry, která by mohla být vyčleněním jednoho z partnerů z řešení problému vážně narušena.

Škola by měla rodiče seznámit se svými možnostmi a postupy, které může uplatňovat při řešení kyberšikany, např.:

- jak bude postupovat při řešení problému,
- jaké má možnosti a pravomoci,
- jaký další vývoj je možné očekávat,
- jakým způsobem se do řešení může zapojit rodina atd.

2. Podpořte oběť kyberšikany.

Postiženého člověka nejprve uklidněte tím, že udělal správnou věc, když o problému řekl někomu jinému. Dále se obraťte na osobu, která se těmito problémy zabývá a je schopna pomoci (např. třídní učitel, preventista sociálně patologických jevů, výchovný poradce, školní psycholog).

3. Doporučte postiženému, jak má postupovat dále.

Vysvětlete mu, že se nemá mstít ani posílat odesílateli podobné zprávy. Poradte mu, aby si schoval důkaz pro jakékoliv vyšetřování (např. aby nesmazal zprávu, kterou obdržel, aby si pořídil snímek (snapshot) obrazovky nebo aby sdělil webovou adresu, kde se objevil případ kyberšikany v on-line komunikaci).

Přesvědčte se, že jedinec rozumí jednoduchým způsobům, jak zabránit, aby se útoky neopakovaly (např. si může změnit kontaktní údaje, zablokovat příjem zpráv od útočníka, opustit chatovací místnost atd.).

4. Všechny případy kyberšikany prošetřete.

Všechny případy týkající se šikany by měly být náležitě zaznamenány a prošetřeny. V závažných případech mohou být považovány za trestný čin. Totéž platí i pro kyberšikanu. Je velmi důležité, aby si oběť uchovala důkazy kyberšikany. Ty pak může ukázat rodičům, učitelům a policii.

5. Snažte se problém vyřešit, aby se nešířil dále.

Jestliže znáte původce kyberšikany, požádejte ho o odstranění daného obsahu, popř. kontaktujte správce/poskytovatele služby, aby tento obsah odstranil on. Použijte kázeňské pravomoci, abyste zabránili dalšímu šíření zneklidňujícího obsahu. Pokud znáte totožnost viníka kyberšikany, požádejte ho, aby vám řekl, komu dále poslal zprávu. V případě nelegálního obsahu kontaktujte policii, která může určit, co bude potřeba ponechat pro případné vyšetřování.

6. Viníky potrestejte.

Pokud chcete viníky kyberšikany potrestat, položte si následující otázky:

Jaký byl dopad útoku na oběť?

Bylo ublížení ze strany útočníka záměrem nebo šlo o nedorozumění?

Původce kyberšikany může být kromě kázeňského opatření potrestán např. omezením přístupu na internet na určitý čas, zbavením práva nosit mobilní telefon do školy apod.

7. Po prošetření kyberšikany s tímto problémem dále pracujte.

Pokuste se učinit všechny kroky proto, aby se podobný problém již neopakoval. Máte před sebou nesnadný úkol, protože se budete snažit změnit postoje žáků, a to je dlouhodobá práce. Opět se zaměřte na prevenci. I nadále podporujte potřebu žáků řešit tyto problémy.

8.1.1 Nástroje školy při řešení kyberšikany

(Kopecký, 2010)

V současné době neexistuje žádný právní předpis, který by se speciálně zabýval otázkou šikany nebo kyberšikany. Termín šikana a kyberšikana tedy zákon nezná. Existuje však řada dokumentů, které s šikanou i kyberšikanou a jejich řešením souvisí:

§ Listina základních práv a svobod¹²⁷

§ Listina základních práv EU¹²⁸

§ Úmluva o právech dítěte¹²⁹

§ Školský zákon¹³⁰

§ Občanský zákoník¹³¹

§ Zákon o ochraně osobních údajů¹³²

§ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí¹³³

§ Trestní zákoník¹³⁴

§ Přestupkový zákon¹³⁵

§ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže¹³⁶

§ Metodický pokyn ministerstva školství k prevenci a řešení šikanování mezi žáky¹³⁷

¹²⁷ Listina základních práv a svobod. Parlament ČR. Online na: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. Cit. 20. 6. 2010.

¹²⁸ Listina základních práv EU. Europa.eu. Online na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>. Cit. 20. 6. 2010.

¹²⁹ Úmluva o právech dítěte. Stop dětské práci. Online na: http://www.stopdetskepraci.cz/download/pdf/documents_2.pdf. Cit. 20. 6. 2010.

¹³⁰ Zákon č. 561/2004. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Online na: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakony/Uplne_zneni_SZ_317_08.pdf. Cit. 20. 6. 2010.

¹³¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Podnikatel.cz. Online na: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-40-1964-sb-obcansky-zakonik/>. Cit. 20. 6. 2010.

¹³² Zákon o ochraně osobních údajů. ÚOOÚ. Online na: <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=4&submenu=5>. Cit. 21. 6. 2010.

¹³³ Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Zákony online.cz. Online na: <http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>. Cit. 15. 5. 2010.

¹³⁴ Trestní zákoník. Business center.cz. Online na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>. Cit. 15. 6. 2010.

¹³⁵ Zákon o přestupcích. Epravo.cz. Online: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-prestupcich-5190.html>. Cit. 20. 6. 2010.

¹³⁶ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže – 218/2003 Sb. Právník.cz. Online na: <http://www.pravnik.cz/uplna-zneni/uz-236.html>. Cit. 25. 6. 2010.

¹³⁷ Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky. MŠMT. Online na: <http://www.msmt.cz/provovinare/metodicky-pokyn-k-prevenci-a-reseni-sikanovani-mezi-zaky>. Cit. 27. 6. 2010.

Ačkoliv není kyberšikana vymezena jako samostatný trestný čin, její pachatel se může dopouštět řady dalších trestných činů nebo přestupků, jejichž řešení přesahuje kompetence školy.

Kdy by tedy měla škola předat problém s kyberšikanou Policii ČR?

Policie by se do řešení kyberšikany mohla zapojit, pokud:

- **je chování velmi závažné a je podezření ze spáchání trestného činu** (např. vyhrožování fyzickým násilím, nabádání ostatních k násilí na další osobě, vyhrožování smrtí, vydírání, porušení práva na ochranu osobnosti, zneužití osobních údajů atd.),
- **škola nemá pádné nástroje k vyřešení problému** (policie může původce kyberšikany pozvat k vysvětlení, může jej účinněji „postrašit“),
- **rodiče nebudou spokojeni s možnostmi řešení, které škola má.** Pak mohou sami podat trestní oznámení.

8.2 Prevence kyberšikany ve škole

Boj s kyberšikanou není jednoduchý, vyžaduje zkušenosti a je časově náročný. Úloha prevence je v tomto směru nezastupitelná, na tom se shodují všichni odborníci. Otázka však zní: Kdo by se měl touto prevencí zabývat?

Měla/neměla by prevence kyberšikany probíhat ve škole?

Poznámka:

Tabulka zachycuje některé negativní odpovědi na danou otázku, které jsme zaznamenali v diskusi s učiteli. Tyto názory se snažíme ve druhém sloupci tabulky vyvrátit.

NE	ANO
Kyberšikana se školou nesouvisí.	Kyberšikana se odehrává v prostředí ICT, se kterým se žáci seznamují také v rámci výuky. ICT používají k výukovým účelům jak doma, tak ve škole. Je potřeba naučit děti používat ICT bezpečně, nastavit hranice a podporovat pozitivní používání technologií.
Je to věc rodičů.	Mnozí rodiče mají nedostatek informací (nejsou poučení o rizicích, ICT nerozumí...). Dokud neproběhne celorepubliková osvětová kampaň např. v médiích, neexistuje způsob, jak jim informace efektivně předat.

Vzhledem k výše zmíněnému je jasné, že škola by měla určité formy kyberšikany řešit (tj. kyberšikanu, která doprovází tradiční šikanu). Nejlepší způsob, jak problémy řešit, je naučit se jim předcházet!

8.2.1 Nástroje školy v oblasti prevence

1. Koordinátor prevence kyberšikany

Prvním krokem v boji proti kyberšikaně je volba osoby, která bude zodpovědná za koordinaci a realizaci prevence proti kyberšikaně a která bude garantovat tvorbu odpovídajících strategií. Ideální je, pokud to je zaměstnanec zodpovědný za koordinaci celé činnosti proti šikaně (např. školní preventista).

Na prevenci kyberšikany by se ale měli podílet všichni učitelé.

2. Plán prevence kyberšikany:

A. Rovina edukační

Cíl: Vysvětlení problematiky žáků, včetně možností obrany, ochrany a řešení kyberšikany.

Kyberšikana je sice druh šikany, ale má svá výrazná specifika. Problémem je to, že oběti kyberšikanu často nevnímají jako šikanu. Neví, jak situaci řešit, cítí se osaměle a mají pocit, že lidé kolem nich jejich problém nepochopí. Škola by měla jasně definovat, co je možné zahrnout pod termín kyberšikana. Je důležité, aby si byl každý vědom nebezpečí, které kyberšikana představuje, a aby byl obeznámen s tím, jak se liší od ostatních forem šikany. Efektivní způsob, jak žákům tyto poznatky předat, je např. seznámení žáků se známými případy kyberšikany.

Žáci i rodiče by měli být poučeni o odpovědnosti související s používáním ICT (informační komunikační technologie) i o sankcích za jejich zneužívání. Měli by vědět, že jim škola může pomoci i v případě, že se kyberšikana objeví mimo školu.

B. Rovina intervenční

Cíl: Vytvoření strategií řešení kyberšikany, pomoci obětem a sankcionování původců.

Možnosti podpory pozitivního používání technologií.

Nikdo by neměl mít pocit, že musí kyberšikanu řešit sám. Nahlášení kyberšikany může být pro oběť i pro přihlížející velmi těžké. Seznamte proto žáky s různými způsoby, jak a komu ve škole oznámit, že ví o existenci kyberšikany. Takové informace mohou sdělit např. preventistovi sociálně patologických jevů, výchovnému poradci, třídnímu učiteli, vrstevníkům, žákovskému zástupci třídy, anonymně do schránky důvěry apod.

Zkontrolujte a případně upravte Vnitřní řád školy (Školní řád) i předpisy, týkající se počítačových učeben. S těmito předpisy seznámte také rodiče. Informační komunikační technologie jsou úspěšně využívány k podpoře poutavého a efektivního učení. Učení je s jejich pomocí flexibilnější, kreativnější a dostupnější. Kontrolujte, k jakým účelům žáci ve škole používají internet. Škola by měla podniknout všechny kroky proto, aby její vybavení a systémy nemohli zneužívat původci kybernásilí. Vysvětlete žákům bezpečné způsoby jak technologie používat. Naučte je tyto technologie používat tak, aby vedly k podpoře sebeúcty, průbojnosti a budování přátelství. Podporujte a povídejte si o etiketě na internetu, e-bezpečí a počítačové gramotnosti. Ukažte žákům, že učitelé rozumí technologiím, které žáci používají, anebo žáky připravte na to, aby to učitele naučili.

C. Rovina evaluační

Cíl: Hodnocení účinnosti prevence.

K tomu, abychom ověřili, zda jsou postupy proti šikaně efektivní a aktuální, jsou nezbytné pravidelné kontroly. Zvažte provádění každoročního průzkumu zkušeností žáků se šikanou, včetně kyberšikany, i průzkumu spokojenosti rodičů. Všechny zainteresované seznamujte s pokroky, kterých bylo dosaženo. Nenechte problém kyberšikany utichnout, opakovaně se k němu vracujte.

8.3 Kyberšikana učitele

Častou obětí kyberšikany ve škole je učitel. Podle řady psychologů stojí za výskytem šikany učitelů zejména **problém nedodržování pravidel a chybějících hranic**. Rodiče a učitelé děti učí, jaké mají mít občanské svobody a práva, ne vždy je však učí odpovědnosti za své chování.

Mezi nejčastější projevy kyberšikany vůči učitelům patří:

- **Vytváření dehonestujících webových stránek, falešných profilů** (např. v rámci blogů a sociálních sítí) **nebo diskuzí.**
- **Provokování učitele spojené s nahráváním jeho reakcí a následným publikováním záznamu.**

Reportáž: *Kyberšikana učitelů*

<http://www.ct24.cz/domaci/88897-hlavnim-bojistem-proti-kybersikane-u-deti-je-skola/>

8.3.1 Řešení kyberšikany učitele

Učitel má jen málo možností, jak se proti kyberšikaně ze strany žáků bránit.

Kdo/co může učitelům „pomoci“?

- **Školní řád** (podle pokynu MŠMT mohou ředitelé užívání mobilních telefonů ve výuce od ledna 2009 oficiálně zakázat).
- **Ředitel.**
- **Školní psycholog / školní preventista.**
- **Policie.**
- **Soud.**
-

Co může ztěžovat řešení?

- **Ředitel.**
- **Rodiče.**
- **Nízká počítačová gramotnost učitele.**

Účastníci internetových diskuzí se často vyjadřují k upadajícímu chování žáků a ke zvyšující se neúctě vůči učitelům. Podle řady z nich by bylo řešením znovuzavedení tělesných trestů do škol.¹³⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se k žádným podobným krokům nechystá. V návaznosti na výše zmíněnou kauzu byl vydán Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení¹³⁹, podle kterého mohou ředitelé od ledna 2009 užívání mobilních telefonů ve výuce oficiálně zakázat. Tento pokyn ale není nijak převratný, neboť tento zákaz má mnoho škol ve svém školním řádu zakotven již řadu let.

¹³⁸ ANKETA: Ředitel fackující drzého žáka se zachoval pochopitelně. Zprávy. Idnes.cz. Online na: http://zpravy.idnes.cz/anketa-reditel-fackujici-drzeho-zaka-se-zachoval-pochopitelne-p6t-domaci.asp?c=A080606_143932_domaci_jw. Cit. 2. 9. 2010.

¹³⁹ Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Praha: MŠMT, 2009. 1/LXV. Online na: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vestniky/vest_MSMT_01_2009.pdf. Cit. 2. 9. 2010.

8.3.2 Případy kyberšikany učitele (skutečné kauzy)

Velká Británie

Studenti školy v Cumbernauld (nedaleko Glasgow) natočili záznam vyučovací hodiny, při níž jeden z žáků stáhl učitelu kalhoty. Video bylo poté umístěno na portál YouTube.com.¹⁴⁰

Skupina náctiletých vyfotila svou třídní učitelku. Její fotografii upravili a následně zveřejnili na pornoportálu.

Polsko

Studenti učiliště dlouhodobě šikanovali svého učitele angličtiny. Když se dozvěděli, že chce kantor školu opustit, začali si své útoky natáčet. „Každý z těch učňů dostal jednu kazetu na památku. Ta kazeta se potom dostala k nějakému žurnalistovi a přes něj do polské televize,“ prozradil Novinkám Stanislav Bendl z PdF Karlovy univerzity v Praze. Na záběrech je pedagog obklíčen studenty, kteří mu zakrývají hlavu kbelíkem, atakují ho markýrovanými kopanci před jeho obličejem, zahlcují ho hrajícími mobilními telefony u jeho stolu a jeden učeň dokonce naznačuje masturbaci za jeho zády. Vysmívají se mu a vyhrožují. Systematického ročního šikánování se účastní nejen chlapci, ale také dívky. „To je skupinová záležitost, soudržnost kolektivu, snaha držet se všemi basu. Je tam strach z toho, že se to může otočit proti mně. Proto jsou u toho i dívky,“ vysvětlil Bendl.¹⁴¹

Reportáž:

<http://www.ct24.cz/domaci/99465-kybersikana-stale-castejsi-problem-na-ceskych-skolach/>

Slovensko

Reportáž:

<http://www.youtube.com/watch?v=NA7djeJP0a8&feature=related>

Česká republika

Video:

<http://www.youtube.com/watch?v=GnjmGPEh4JY&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=oyDxtzwoDrk&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=lu3snGXmKX8>

<http://www.youtube.com/watch?v=xp9wf2tXcds&feature=related>

¹⁴⁰ Clark, L. Pupil films classmate pulling down teacher's trousers - and posts it on the internet. MailOnline. Online na: <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-446380/Pupil-films-classmate-pulling-teachers-trousers--posts-internet.html>. Cit. 10. 7. 2010.

¹⁴¹ Urbanová, M. Učitelé se obávají šikany od žáků, mnozí uvažují o odchodu. Novinky.cz. Online na: <http://www.novinky.cz/domaci/187889-ucitele-se-obavaji-sikany-od-zaku-mnozi-uvazuji-o-odchodu.html>. Cit. 6. 8. 2010.

Kauza Železný Brod

Ředitel železnobrodské základní školy v Pelechovské ulici Jiří Pacholík (56) odstoupil ze své funkce a dal výpověď poté, co se na internetu objevila nahrávka jeho konfliktu s žákem devátého ročníku.

Video:

http://www.youtube.com/watch?v=C_LFhrB5KzA

„Proč bych si to skládal, ty šmejde?“

Incident se odehrál v květnu 2008. Ředitel ve třídě, ve které normálně neučil, zastupoval učitelku přírodopisu. Na videozáznamu pořízeném žáky je patrné, že ředitel studenta za něco káral. Také ho vyzval, aby si uklidil věci, které měl student rozházeny kolem lavice. „Proč bych si to skládal, ty šmejde?“ opáčil žák. Rozčílený pedagog s žákem zacloumal a dal mu pohlavek. Nato se student sebral a pronásledovaný ředitelem opustil třídu. Ten ho už mimo záběr přivedl zpět do třídy.

Ředitel si okamžitě po incidentu pozval do školy rodiče žáka k projednání situace. „Bylo to kolem jedenácté, ředitel byl zavřený na WC a kouřil. Když vyšel, bylo z něj pití hodně cítit, pořádně neartikuloval a rovnováhu taky moc nadržel,“ tvrdil pan Kiloušek, otec drzého žáka. Ředitel jim oznámil, že syn dostane za nevhodné vystupování trojku z chování. Otec navrhl

přivolání městské policie, aby u ředitele provedla dechovou zkoušku. Poté prý ředitel ustoupil. Tento komentář poskytl pan Kiloušek osm měsíců po incidentu deníku Blesk.

Pravdou je, že žák nakonec opravdu nebyl nijak potrestán. Ředitel se mu také za své chování před celou třídou omluvil. „Dohodli jsme se s ním, že my i on na všechno zapomeneme. On nebude dělat synovi problémy poslední rok ve škole a my

pomlčíme o jeho pití,“ sdělil v rozhovoru pro deník Blesk manželé Kilouškoví.¹⁴²

Nahrávka incidentu byla zveřejněna 22. 5. 2008 na stránkách YouTube.¹⁴³ Následná medializace kauzy vzbudila silné emoce. Společnost se ve svých názorech rozdělila na dvě skupiny, z nichž jedna se učitele zastávala a jeho reakce považovala vzhledem k situaci za adekvátní a druhá se nad chováním ředitele pohoršovala.

¹⁴² Prachař, F. Facka odstartovala tragédii. Blesk.cz. Online na: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/109408/facka-odstartovala-tragedii.html>. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁴³ AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

Příklady nesouhlasných reakcí v internetových diskuzích^{144,145}:

ucitel a fackovani

[kakáč velký](#), 1.6.2008 11:24

[Reagovat](#)

NO JE TO PORAD STEJNY,SOU TO PROSTE UCITELE A LECEJ SI KOMPLEXI. SKODA ZE TEN KLUK JE MLADEJ A JESTE HOODNE SLUSNEJ MUZE BYT DEDEK RAD ZE NEDOSTAL 1 ZPATKY PROSTE JE TO BANDA BUZERANTU KTERY NEBAVI PRACE. ME NEKDO TAKHLE SAHNOUT NA MOJE DITE,TAK DRUHY DEN JSEM VE SKOLE A PAN UCITEL PO SKOLE :)

Re: Re: Na videu jsem zadne deti nevidel

[Smasher](#), 2.6.2008 20:04

[Reagovat](#)

Jako člověk ještě školou prohnitý si myslím, že jediný kdo by měl dostat do huby je ten ředitel. Fakt nevím odkdy si vykrmení namyšlení dědci můžou takhle dovolovat. Tady nejde o to, jestli je to učitel, ani o to, jestli to ten žák doma vykecá a rodiče to budou řešit. Ne. Je sice pravda, že k učitelům by měl být nějaký respekt, jenže na druhou stranu za to zase mají money, takže to taky není z dobré vůle, a jakožto spravedlivý člověk bych tomu žákovi poradil, aby to tomu řediteli oplatil stejnou kartou. Proč by se měl nechat mlátit od cizího člověka?

Příklady souhlasných reakcí v internetových diskuzích^{146,147}:

Naprosto v pořádku

[Pavel](#), 31.5.2008 8:19

[Reagovat](#)

Jak jednat s člověkem, který provokuje? Ve třídě je pár kousků, takže tipuji nějakou poškolou a trest za průšvih než normální výuku. Tomu odpovídá i kázací rétorika učitele. Čekám, že to bylo žáky dopředu připravené. "Já při kázání dědka vytočím a ty to natoč, on si nějakého mobilu ani nevšimne a bude mít průser." Jako bych to slyšel. Žádná autorita, žádná vymahatelnost práva, nic, jen drzost, arogance a ze všeho legrace. Učitele chápu, já bych mu jí bouchnul taky.

Konečně

[Pavína Tempírová](#), 1.6.2008 9:37

[Reagovat](#)

Nechápu proč se stále řeší facky od kantorů. Je nám všem jasné že dnešní doba po tom zoufale volá. Problém je v takzvaných žalovnicích kteří nahlásí facku rodičům a ti místo toho aby se zastaly kantorů tak ochraňují drzost, neúctu a ponižování profesionálních učitelů. Já zažila matikářku s laminátovou rákoskou a fest to bolelo. No a pak je přece demokracie a všichni jsou pod právní ochranou a zkus na mě sáhnout!!! Ale co se rozčilovat :) bouřliví adolescenti se po škole setkají s realitou života a věřím že je to bolestnější než ta nejštipavější rákoska. Takže kantorů VYDRŽTE TO, ono jim to život vrátí.

¹⁴⁴ AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁴⁵ Sedlák, J. Ředitel školy: Facka padla ve zkratu, omluvil jsem se. Deník.cz. Online na: http://www.denik.cz/z_domova/reditel-skoly-facka-padla-ve-zkratu-omluvil-jsem-s.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁴⁶ AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁴⁷ Sedlák, J. Ředitel školy: Facka padla ve zkratu, omluvil jsem se. Deník.cz. Online na: http://www.denik.cz/z_domova/reditel-skoly-facka-padla-ve-zkratu-omluvil-jsem-s.html. Cit. 2. 9. 2010.

5. června 2008 oznámil ředitel radě města rezignaci a požádal o rozvázání pracovního poměru. Důvodem byl právě výše zmíněný incident s žákem deváté třídy. Po zveřejnění případu byl pod značným tlakem nejen Jiří Pacholík, ale také škola, neboť díky této kauze byl v některých médiích vytvářen negativní obraz školy jako celku (viz *Ukázka z Jabloneckého deníku*).

*Ukázka z Jabloneckého deníku*¹⁴⁸ (zkráceno):

JABLONECKÝ
deník.cz Vybrat deník Katalog firem Napište nám

AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky Autor: Redakce

Železný Brod - Na stránkách YouTube.com visí video, které pořídili žáci ZŠ Pelechovská v Železném Brodě. Ředitel nejdříve strká a poté fackuje jednoho z nich.

Ortodoxní metody užívá pro udržení autority ředitel Základní školy Pelechovská v Železném Brodě. Mezi ně patří i strkání do žáků a fackování. Video [jsme](#) stahli ze serveru YouTube.

Na serveru YouTube.com je od 22. května letošního [roku](#) pověšeno zajímavé video ze Základní školy Pelechovská.

Ředitel školy Jiří Pacholík na videu kárá jednoho ze žáků z vyšších ročníků. Poté ukazuje zřejmě na rozházené věci na zemi pod školní lavicí. Žák se sklání a něco nesrozumitelného říká. Ředitel se proti němu vrhá a oběma rukama do něj naráží. Po několika sekundách žákovi udělí facku. Chlapec vstává a odchází ze třídy, ředitel běží za ním.

Budoucí prvňáčci u zápisu. Vědí rodiče, jakého má škola ředitele?
Autor: Ilustrační foto ZŠ Pelechovská

Tomáš Rezler, místostarosta města Železný Brod, které je zřizovatelem školy, potvrdil, že město dostalo i anonymní dopis vztahující se k události.¹⁴⁹ „Pan ředitel nám předal výpověď a požádal o uvolnění z funkce. My jsme tento krok přijali,“ konstatoval starosta Železného Brodu Václav Horáček. Dodal přitom, že o jiných problémech s chováním ředitele vůči dětem neví. „Jinou stížnost jsme nedostali,“ konstatoval.¹⁵⁰ „Je mi té facky líto, jednal jsem ve zkratu,“ komentoval situaci bývalý ředitel Pacholík.¹⁵¹ „Byl jsem v té době nemocen, ale do práce jsem chodil. Do toho jsme čekali inspekci. Prostě v mém chování nastal zkrat. Ihned

¹⁴⁸ AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁴⁹ AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁰ Ředitel školy zfackoval žáka a dal výpověď. Podívejte se. Zprávy. Idues.cz. Online na: http://zpravy.idnes.cz/reditel-skoly-zfackoval-zaka-a-dal-vypoved-podivejte-se-pis-domaci.asp?c=A080605_192232_domaci_pei. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵¹ Sedlák, J. Ředitel školy: Facka padla ve zkratu, omluvil jsem se. Deník.cz. Online na: http://www.denik.cz/z_domova/reditel-skoly-facka-padla-ve-zkratu-omluvil-jsem-s.html. Cit. 2. 9. 2010.

jsem se postiženému omluvil, omluvil jsem se i jeho rodičům, přijali to. Stále se z toho vzpomínám.“¹⁵² V rozhovoru pro Deník.cz Jiří Pacholík uvedl, že si není jistý, zda se do školy vrátí nebo si bude hledat nové místo. „Z napětí panujícího bezprostředně po incidentu znásobeném vystoupením před radou města jsem se psychicky složil, jsem nyní ve stavu nemocných,“ uvedl.¹⁵³

Tehdejší ministr školství Ondřej Liška s ředitelovým odchodem z funkce nesouhlasil: „Podle mého názoru je výpověď neadekvátním řešením. Vše se mělo nejprve důkladně vyšetřit a poté teprve učinit opatření.“ Podobně situaci komentovala i Liškova předchůdkyně Dana Kuchtová: „V žádném případě bych neodsuzovala ředitele, že ztratil nervy,“ řekla místopředsedkyně Strany zelených. „Když jsem byla ministryně, stalo se mi něco podobného dvakrát, jeden z těch lidí byl výborný pedagog. Být na místě jeho nadřízených, určitě bych s ním jednala, nervy máme každý jen jedny,“ míní. Stejný názor zastává i drtivá většina lidí zapojených do ankety na stránkách Idnes.cz.¹⁵⁴

Anketa Idnes.cz¹⁵⁵

ANKETA

Udělal ředitel železnobrodské školy dobře, když po facce drzému žákovi dal výpověď?

Kauza bývalého železnobrodského ředitele má bohužel smutnou dohru. Osm měsíců po incidentu se ve svém domě oběsil. Po svém činu nezanechal žádný dopis na rozloučenou, takže o pohnutkách, které ho přivedly k tomuto zoufalému činu, můžeme jen spekulovat. Podle ředitele školy Milana Hlubučka trpěl Jiří Pacholík zdravotními i osobními problémy¹⁵⁶. Podle pana Kilouška, otce neukázněného žáka, měl bývalý ředitel také problémy s alkoholem. K tomuto tvrzení, stejně jako k tomu, jaký způsobem popisuje okolnosti setkání s ředitelem pan Kiloušek, otec neukázněného žáka, se Jiří Pacholík již nemohl vyjádřit, neboť je rodiče medializovali až po jeho smrti.¹⁵⁷ Jiří Pacholík se již do školy navrátil. Až do své smrti byl kvůli nervovému zhroucení z incidentu v pracovní neschopnosti¹⁵⁸. Zda tedy k jeho sebevraždě přispěl výše zmíněný konflikt, který měl být podle některých zdrojů žáky záměrně vyprovokovaný, se můžeme jen dohadovat.

¹⁵² AKTUALIZOVÁNO: Ředitel školy fackuje žáky. Jablonecký deník.cz. Online na: http://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/reditel-facka-brod20080530.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵³ Sedlák, J. Ředitel školy: Facka padla ve zkratu, omluvil jsem se. Deník.cz. Online na: http://www.denik.cz/z_domova/reditel-skoly-facka-padla-ve-zkratu-omluvil-jsem-s.html. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁴ ANKETA: Ředitel fackující drzého žáka se zachoval pochopitelně. Zprávy. Idnes.cz. Online na: http://zpravy.idnes.cz/anketa-reditel-fackujici-drzeho-zaka-se-zachoval-pochopitelne-p6t-domaci.asp?c=A080606_143932_domaci_jw. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁵ ANKETA: Ředitel fackující drzého žáka se zachoval pochopitelně. Zprávy. Idnes.cz. Online na: http://zpravy.idnes.cz/anketa-reditel-fackujici-drzeho-zaka-se-zachoval-pochopitelne-p6t-domaci.asp?c=A080606_143932_domaci_jw. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁶ Ředitel: Konflikt s žákem nebyl důvodem k sebevraždě učitele. RTM TV.cz Online na: <http://www.tvrtm.cz/index.php?page=clanek&clanek=1480>. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁷ Prachář, F. Facka odstartovala tragédii. Blesk.cz. Online na: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-domaci/109408/facka-odstartovala-tragedii.html>. Cit. 2. 9. 2010.

¹⁵⁸ Ředitel: Konflikt s žákem nebyl důvodem k sebevraždě učitele. RTM TV.cz Online na: <http://www.tvrtm.cz/index.php?page=clanek&clanek=1480>. Cit. 2. 9. 2010.

9. Kyberšikana a zákony

Kyberšikana není trestným činem. Některé její projevy se však dají klasifikovat jako jiné trestné činy či přestupky.

9.1 Přehled paragrafů, podle kterých by se dala klasifikovat kyberšikana

9.1.1 Trestní zákoník (Zákon 40/2009 Sb.)¹⁵⁹

§ 144	Účast na sebevraždě	až 12 let
§ 175	Vydírání	až 16 let
§ 180	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	až 8 let
§ 181	Poškození cizích práv	až 5 let
§ 182	Porušení tajemství dopravovaných zpráv	až 10 let
§ 183	Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí	až 8 let
§ 184	Pomluva	až 2 roky
§ 191	Šíření pornografie	až 5 let
§ 192	Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	až 8 let
§ 209	Podvod	až 10 let
§ 230	Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	až 8 let
§ 231	Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat	až 5 let
§ 232	Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti	až 2 roky
§ 352	Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	až 3 roky
§ 353	Nebezpečné vyhrožování	až 3 roky
§ 354	Nebezpečné pronásledování	až 3 roky
§ 356	Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod	až 3 roky
§ 357	Šíření poplašné zprávy	až 8 let

¹⁵⁹ Trestní zákoník. Business center.cz. Online na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>. Cit. 15. 7. 2010.

§ 144 Účast na sebevraždě

- (1) Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody až na tři léta.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti nebo na těhotné ženě.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let nebo na osobě stížené duševní poruchou.

§ 175 Vydírání

- (1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,
 - c) spáchá-li takový čin se zbraní,
 - d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,
 - e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo
 - f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo
 - c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.
- (4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.

§ 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji

- (1) Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděny v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
 - b) spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem,
 - c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo
 - d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- (4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
 - b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 181 Poškození cizích práv

(1) Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že

a) uvede někoho v omyl, nebo

b) využije něčího omylu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému značnou újmu na právech,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

c) vydává-li se při takovém činu za úřední osobu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému újmu na právech velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv

(1) Kdo úmyslně poruší tajemství

a) uzavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením,

b) datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo

c) neveřejného přenosu počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) prozradí tajemství, o němž se dozvěděl z písemnosti, telegramu, telefonního hovoru nebo přenosu prostřednictvím sítě elektronických komunikací, který nebyl určen jemu, nebo

b) takového tajemství využije.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako úřední osoba,

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Zaměstnanec provozovatele poštovních služeb, telekomunikační služby nebo počítačového systému anebo kdokoli jiný vykonávající komunikační činnosti, který

a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 nebo 2,

b) jinému úmyslně umožní spáchat takový čin, nebo

c) pozmění nebo potlačí písemnost obsaženou v poštovní zásilce nebo dopravovanou dopravním zařízením anebo zprávu podanou neveřejným přenosem počítačových dat, telefonicky, telegraficky nebo jiným podobným způsobem,

bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(6) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 5 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

(1) Kdo neoprávněně poruší tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí jiného tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin vůči jinému pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 184 Pomluva

(1) Kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

§ 191 Šíření pornografie

(1) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo

a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo

b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným

obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 209 Podvod

(1) Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,

c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(6) Příprava je trestná.

§ 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací

(1) Kdo překoná bezpečnostní opatření, a tím neoprávněně získá přístup k počítačovému systému nebo k jeho části, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo získá přístup k počítačovému systému nebo k nosiči informací a

- a) neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací,
 - b) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací neoprávněně vymaže nebo jinak zničí, poškodí, změní, potlačí, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými,
 - c) padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná, nebo
 - d) neoprávněně vloží data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat,
- bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo
- b) v úmyslu neoprávněně omezit funkčnost počítačového systému nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) způsobí-li takovým činem značnou škodu,
- c) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo
- e) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem.

(5) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat

(1) Kdo v úmyslu spáchat trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv podle § 182 odst. 1 písm. b), c) nebo trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1, 2 vyrobí, uvede do oběhu, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává

- a) zařízení nebo jeho součást, postup, nástroj nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k neoprávněnému přístupu do sítě elektronických komunikací, k počítačovému systému nebo k jeho části, nebo
 - b) počítačové heslo, přístupový kód, data, postup nebo jakýkoli jiný podobný prostředek, pomocí něhož lze získat přístup k počítačovému systému nebo jeho části,
- bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
 - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

- (1) Kdo z hrubé nedbalosti porušením povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona nebo smluvně převzaté
- a) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými, nebo
 - b) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat,
- a tím způsobí na cizím majetku značnou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

- (1) Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.
- (2) Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.
- (3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí ke spáchání takového činu.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

- (1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
- a) jako člen organizované skupiny,
 - b) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
 - c) se zbraní,
 - d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo
 - e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 354 Nebezpečné pronásledování

- (1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že
- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,
 - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
 - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak

kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

(1) Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Stejně bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí k spáchání činu uvedeného v odstavci 1.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

b) účastní-li se aktivně takovým činem činnosti skupiny, organizace nebo sdružení, které hlásá diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou, třídní, náboženskou nebo jinou nenávist.

§ 357 Šíření poplašné zprávy

(1) Kdo úmyslně způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo zprávu uvedenou v odstavci 1 nebo jinou nepravdivou zprávu, která je způsobilá vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa anebo bezdůvodnou záchrannou práci integrovaného záchranného systému sdělí soudu, orgánu Policie České republiky, orgánu státní správy, územní samosprávy, nebo jinému orgánu veřejné moci, právnické osobě, fyzické osobě, která je podnikatelem, anebo hromadnému informačnímu prostředku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 opětovně,

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

d) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, nebo

e) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

O autorovi

Absolventka Pedagogické fakulty UP v Olomouci. Manažerka vzdělávání a lektorka projektu E-Bezpečí a Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP (vzdělávání žáků, učitelů, policistů a jiných odborníků), vedoucí lektorka projektu E-Nebezpečí pro učitele. Zabývá se nebezpečnými komunikačními jevy spojenými s užíváním internetu a mobilních telefonů se zaměřením na kyberšikanu, kybergrooming, kyberstalking, sexting, metody sociálního inženýrství a rizika sociálních sítí. Je realizátorkou řady výzkumných šetření, která monitorují nebezpečné komunikační jevy u populace dětí a mládeže v ČR. Autorka výukových materiálů pro oblast projektového vyučování, mediální výchovy a komunikační výchovy RVP ZV. Participuje na řadě grantových projektů spojených s rizikovou komunikací ve virtuálním prostředí. V současnosti působí na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Více informací na www.e-bezpeci.cz či www.prvok.upol.cz.

E-mail: vzdelavani@e-bezpeci.cz nebo krejci.verified@seznam.cz